

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI

**ADALET BAKANLIĞI ÇALIŞANLARININ EĞİTİM DÜZEYLERİNE
GÖRE BOŞ ZAMAN DEĞERLENDİRME ALIŞKANLIKLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ömür Fatih KARAKULLUKÇU

Tez Danışmanı
Prof.Dr. Suat KARAKÜÇÜK

ANKARA - 2009

1. GİRİŞ VE AMAÇ

Eğitim, gencin yetişkinliğe doğru temel gelişmesinde topluma ekonomik ve siyasal bakımdan verimli ve yararlı birey olmasını teşvik ve rehberlikle görevli bir süreçtir. Amaç ve program gibi bir çok bakımlardan eğitim ile boş zaman eğitimi birbirlerine benzer. Fakat ikisi de ayrı şeylerdir. Eğitim daha geniş bir kavramdır. Eğitim, genel olarak bireyin yaşadığı toplumda yeteneğini, tutumlarını ve olumlu değerlerdeki diğer davranış biçimlerini geliştirdiği süreçler toplamıdır. Başka bir tanımla, bireyin davranışında, kendi yaşamı yoluyla ve amaçlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir. Tanımları gözden geçirildiğinde, eğitimin, kişiliğin gelişmesine yardım eden ve onu temel alan, onu yetişkin yaşamına hazırlayan, gerekli bilgi, beceri ve davranışlar elde etmesine yarayan bir süreç olduğu anlaşılmaktadır. Modern eğitim anlayışı çerçevesinde eğitim ve öğretim faaliyetlerinde gençlerin zihni gelişmesinin olduğu kadar bedeni ve ruhi gelişmelerinin de sağlanması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Boş zamanların değerlendirilmesinin amaçları da bu amaçlara yöneliktir.

Boş zamanları değerlendirme konusu diğer yapılan bilimsel çalışmalarda da ortaya konan gerçekler çerçevesinde sanayileşmiş ve sanayileşmekte olan toplumlarda üzerinde durulan ve durulması gereken önemli bir konudur. Toplumsal ve ekonomik gelişimi ilke edinmiş ülkeler, boş zamanla ilgili problemleri halletmeye yönelik çalışmalar yapmayı göz önünde tutmuşlardır. Ekonomik alandaki gelişmeler, makineleşme, otomasyon, fazla üretim ve hayat şartlarının iyileşmesi gibi sebeplerden dolayı çalışma saatleri azalmış ve buna karşılık boş zaman konusunda artış meydana gelmiştir. Ayrıca sanayileşmekte olan toplumlarda işsizlik nedeniyle doğal olarak ortaya çıkan bir boş zaman problemi mevcuttur.

Boş zaman bireyin çalışma ve diğer görevlerinden arta kalan zamanda, serbestçe dinlenmesi eğlenmesi, toplumsal ve bireysel başarısı için kullandığı diğer kişilerle kültürel, sosyal, psikolojik ve mesleki olarak kaynaşmasına, etkileşim ve işbirliği içine girmesine yardımcı olan, kişinin hür iradesi ile kullandığı zamandır. Başka bir açıdan, birey kendisini yaratıcı olarak ifade edeceği, etken ve kişiliğini geliştirici boş zaman değerlendirme etkinliği için, fikir edinmesine yardımcı bir eğitimidir. Kültürün hem aktarılması ve hem de geliştirilmesi yönünden tıpkı eğitim gibi boş zaman değerlendirmenin de rolü vardır. Unutmamalıyız ki, boş zamanın değersiz olarak kullanılması sağlığın bozulmasına, aile yaşamının aksamasına, mesleki etkinliğin azalmasına ve yurttaşlık bilincinin bozulmasına yol açmaktadır.

Bazı araştırmacılar, boş zaman eğitiminin, eğitimin temel amacı olması gerektiği üzerinde durmuşlardır. Boş zaman eğitimi, yaşam için eğitimle eşit tutmuşlardır. Boş zaman eğitimi, insanların boş zamanlarını kullanmaya hazırlayan yardımcı bir süreç olarak düşünülmektedir. Dolayısıyla eğitimin gerek düzey olarak, gerekse teorik olarak bireye sağladığı kazanımların, bireyin boş zamanlarını değerlendirmesi üzerinde kuşkusuz etkisi vardır. Fakat birey, doğduğu andan itibaren eğitime ihtiyaç duyarak, eğitim kişi ölünceye kadar devam eden bir süreçtir. Birey yaşamı içerisinde, gerek zorunlu olarak (formal), gerekse farkında olmayarak (informal) bu eğitim sürecinin öğreneni konumundadır. Eğitim bilincinin ve düzeyinin, bireylerin boş zamanlarını değerlendirmelerinin üzerindeki etkisinin incelenmesi bu bakımdan önem taşımaktadır. Araştırma ile; eğitim düzeyinin, bireylerin boş zaman değerlendirme tercihleri üzerindeki etkilerinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. EĞİTİM

19. yüzyılda eğitim, eski kuşakların yeni kuşaklar üzerinde bir amaca yönelik davranış değiştirme eylemleri olarak ele alınıyordu. Çağımızda eğitim doğumdan ölünceye değin sürmektedir. Yaşlıların eğitimi, velilerin eğitimi, ana-baba eğitimi gibi. Bilgi patlamasıyla meslek elemanları da yeni bilgiler öğrenmek için sürekli eğitim almaktadırlar. Bu nedenle eğitim yalnızca okulda değil, okul dışında da verilmektedir. Ailede, iş yerinde, askerde, seyahatte, camide, kahvede, kantinde sürekli eğitim verilmektedir (Türkoğlu, 1997: 1).

Eğitim, toplumun yaratıcı gücü ve verimini artıran, bireye yeteneklerini geliştirme olanağı veren, sosyal adalet fırsat ve olanak eşitliği ilkelerini gerçekleştiren en etkili araçtır. Çağımızda eğitim yalnızca bilgi aktarmak değil aynı zamanda yaşam biçimini oluşturmak için yapılan tüm faaliyetleri kapsamaktadır. Bireylere yeteneklerini geliştirmek için ortam eğitimle sağlanır. Bu ortamda bireyler, birbirlerinin haklarına saygı göstermeyi öğrenirler, uzlaşmayı benimser ve demokratik olarak yaşamayı öğrenirler. Eğitim sürecine giren bireylerde değişikliğin istenilen yönde olması beklenir. Yaratıcı ve üretici davranışlar kazandırmak amaçlanır. Eğitim, bireyin davranışında kendi yaşantı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir (Türkoğlu, 1997: 3).

Dünyaya gelen her canlı varlık, yaşayabilmek ve çevresine etkin ve başarılı bir uyum sağlayabilmek için, hazırlık niteliğinde bir takım etkinliklerde bulunmak ihtiyacındadır. Hayvanlar, doğumu izleyen kısa bir süre sonra hemen ayağa kalkarak çevresini gezmeye ve dolaşmaya başlarlar. İçgüdüsel olan bu davranış, insanlarda görülmez. İnsan yavrusu, bu duruma ulaşabilmesi için, en az birkaç yıllık bir bakıma ihtiyaç gösterir. Bu, bugünkü karmaşık hayatın bir sonucu olarak, mesleki kişilik kazanma dahil, tam bir yetiştirme için, 20-25 yılı

bulmaktadır. Yaşama hazırlanma döneminde yapılan bu işlerin tümü için, eğitim terimi kullanılmaktadır. Canlılar içinde hayvanların eğitiminden söz edilebilirse de, eğitim, daha çok insanlara özgüdür. İnsanlar, önce ailede, daha sonra okulda ve nihayet, iş ve meslek yaşamında kendilerini geliştirerek, fiziksel ve toplumsal bir nitelik taşıyan doğa çevresine başarılı ve etkin bir uyum yaparak varlıklarını devam ettirebilirler. Bu başarılı ve etkin uyumu yapamayanlar, en doğal ihtiyaçlarını karşılamada bile güçlük çektikleri gibi, toplum içinde değişik uyumsuzlukların da kurbanı olurlar. O halde, eğitim, kişiye yaşamda yaşama gücü ve iradesi kazandıran bir nitelik taşır. Bu ihtiyacı, çocuk yetiştiren her ana-baba duyduğu gibi, ulusun bir örgütlenmesi demek olan devlet de duyar (Binbaşıoğlu, 1988: 2). Eğitim, günümüzde hızla gelişmekte olan bir teknolojidir. Bu teknoloji ile toplumların geleceği olan bireylere yeni ve olumlu davranışlar kazandırmak gerekmektedir. Bir ülkenin kalkınması o ülkede yaşayan insanların eğitilmesiyle gerçekleşebilir (Özdemir ve arkadaşları, 2002: 29).

2.1.1. Eğitimin Tanımı

Eğitim, değişen durumların gerektirdiği bilgi ve becerileri kişisel çaba ile öğrenebilme ve bunları yaşamın özel durumlarına uygulayabilme sanatının kazanılmasıdır (Titiz, 2000: 126).

Literatürde değişik tanımlar yapılmaktadır. Eğitim, bireye olumlu davranışlar kazandırmak bir mesleğin bilgi, beceri ve tekniklerini öğrenmek, üretken kılmaktır. Öğretmenlik, mühendislik mesleğinin bilgi, becerileri, teknikleri öğrenilir, üretken olunarak araştırmacı, sağlıklı, mutlu bir yaşam için olumlu davranışlar kazanılır (Türkoğlu, 1997: 2). Eğitim, toplumun ve başka insanların etkisiyle bir insanın kendi davranışlarında değişimler oluşturması sürecidir. Böyle bir oluşum insanın doğumundan ölümüne kadar devam eder. Eğitim kelimesi 1940 yılından bu tarafa dilimize yerleşmiştir. Bu tarihten önce eğitim yerine, Arapça terbiye sözcüğü kullanılmaktaydı (Büyükkaragöz ve diğerleri, 1997: 1).

Eğitim alanında çalışan her bilim adamının, eğitimle uğraşan her eğitimcinin, her öğretmenin, kendine göre geliştirdiği bir eğitim tanımı vardır. Eğitimin, geniş bir alan olması değişik kaynaklarda farklı tanımlara rastlanmasının sebeplerinden en önemlisidir. Eğitimin geniş bir alan olması nedeniyle değişik yönlerden görülmesi, bu görüşlere göre de değişik tanımların yapılması doğaldır (Başaran, 1994: 172).

Eğitim, sosyal hayatın sürekliliğini ve kültür naklini sağlaması yanında; bilgi, davranış ve kabiliyetlerin de geliştirilmesi ve kazandırılması için uygulanan sürekli faaliyetler dizisidir (Yoncalık, 2004: 1). Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1998: 12). Diğer bir ifadeyle, bireyin içinde yaşadığı toplumda, davranış biçimleri edindiği, süreçler toplamıdır (Varış, 1998: 17). Eğitim, doğal olarak üç yönde etkinlik hainedir. Birincisi çocukta buluna güç ve yetenekleri geliştirmeye çalışır, doğuştan gelen ve tomurcuk halinde bulunan güçleri harekete geçirir, uyandırır ve büyüme durumuna getirir. Bu çerçevede eğitim, bakım ve özen demektir. İkincisi, daha sonra çocuğun sahip olduğu ruhsal güçleri geliştirir, meydana çıkarır, donatır ve etkili yapar. Bu çerçevede de öğretici ve eğitici. Üçüncü olarak çocuğun büyümesini ve edinimler kazanmasını düzenler, yöneltir, istenilen ölçülere getirir ve olgunlaştırır. Bu çerçevede ise yetiştirici ve yönelticidir (Akt. Şahan, 2000: 5). Erkal ise bu durumu, bilgi, davranış ve kabiliyetlerin geliştirilmesi ve kazandırılması için uygulanan sürekli faaliyetler dizisi olarak tanımlamaktadır (Erkal, 1983: 103).

Okullarda, iş yerlerinde yapılan eğitim amaçlıdır, planlıdır, kasıtlıdır. Üretime, yaratıcılığa dönüktür. Tüm bu tanımlarda ortak noktalar;

1. Eğitim süreci belli bir amaca yöneliktir.
2. Eğitim bir değiştirme sürecidir.
3. Değiştirilecek olan insan davranışlarıdır.
4. Eğitim süreci sonunda gerçekleşecek davranış değişikliği, istenilen yönde olmalıdır.

5. Eğitim sürecinin temelinde etkileşim vardır.
6. Etkili eğitim için ortam yöntem ve araçlar uygun olmalıdır.
7. Eğitim sürecinde eğitici etkili bir rol üstlenmelidir (Türkoğlu, 1997: 3).

2.1.2. Eğitimin Kapsamı

Eğitim, insanlığın doğuşundan beri daima olagelmıştır; günümüzde de uygarlık düzeyi ne olursa olsun her toplumda süregelmektedir. Nüfusu sınırlı olan ilkel bir kabilede, insanoğlu bir taraftan temel ihtiyaçlarını karşılamak için kullandığı araçları geliştirmeye çalışmış, bir taraftan da toplumdaki çocuk, genç ve yetişkinlere, örgün olmayan bir eğitim vermiştir. Böyle bir toplumda birey, canlı-cansız çevre ile etkileşim yoluyla öğrenmiştir ve öğrenmektedir. Öğrenmenin olduğu her durumda, insan davranışlarını değiştiren bir eğitim sürecinde söz edilebilir (Varış, 1998: 6).

Eğitim toplumun bir kurumudur. Eğitim kurumu toplumun bireyleri arasında oluşan eğitsel ilişkileri anlatır. Bir toplumda her bireyin, yaşamını sürdürmek; toplumsal üyelik görevlerini yerine getirmek; toplumda kendine bir konum sağlamak için gereken davranışları öğrenmesi gerekir. Birey bu davranışları öğrenmek için, toplumda bunları bilen başka üyelere başvurur. Böylece toplumda üyeler arasında “eğitsel ilişkiler” dokusu oluşur; eğitim kurumsallaşmaya başlar (Başaran, 1994: 1).

Eğitim, bir toplumun kimlik kazanması ve varlığını devam ettirip güçlendirilmesinde en önemli unsur olarak değerlendirilmektedir. Eğitimin, her şeyden önce nesillere, vatan ve millet sevgisini kazandıracak biçimde şekillendirilmesi gerekmektedir. Eğitimden beklenen ikinci husus ise, fertlerin birlik duygusunu pekiştirecek, toplum ahengini sağlayacak, ortak değerlere yöneltecek zihniyetin kazandırılmasıdır (Taş, 2003: 3). Bu anlamda eğitim hem bireyler olarak yüksek bir yaşama düzeyi elde etmemizin başlıca yoludur. Hem toplum olarak gelişme ve ilerlemenin, ileri ülkeler arasında yer almanın başlıca

yoludur. Hem de ÷lkede demokratik bir siyasal ve toplumsal yaşamı gerçekleştirmenin temel bir yoludur (Ozankaya, 1975: 237).

2.1.3. Eēitim S÷reci

Eēitim, insanoēlunun ÷ērenme yoluyla d÷şünme yeteneklerini, bilgisini anlayışını ve becerilerini geliştirme s÷recidir (DPT, 1977: 1). İnsan eēitimsiz yaşayamaz. İnsan emme, solunum vb. doēuřtan getirdiēi birkaç tepkinin dışında hemen hemen her davranışı ÷ērenmek zorundadır. İnsan, davranışlarının bir kısmını kendi kendine ÷ērenir. Fakat davranışlarının b÷y÷k bir kısmını başkalarına bakarak ya da onların kılavuzlaması ile ÷ērenir. İnsanların, başkalarının kılavuzlaması ile ÷ērenmesi, başkalarınca eēitilmesi demektir. İnsanların, başkalarının etkisi ile ÷ērenmesi ÷m÷r boyu s÷rer. B÷ylece insan doēumundan ÷l÷m÷ne kadar eēitim s÷reci içinde yaşar (Toprakçı, 2002: 120).

Eēitim kısaca davranış deēiřtirme s÷recidir. Eēitilen bireyin davranışları deēiřir. Eēitim Fak÷ltesini bitiren birey alanını bilir, ÷ēretme becerisi kazanır, doēayı sever, korur, sanatsal çalışmalara katılır. Basit makineyi kullanan usta hizmet-içi eēitimden geçince karmaşık makineyi kullanacak bilgileri ÷ērenir, makineyi alıştırma becerisi kazanır, makine, evre b÷t÷nleşmesi tutumunu edinir. Okuma-yazma bilmeyen bir kişinin okuma yazmayı ÷ērenmesi, bilgisayarda yeni bir yazım programının ÷ērenilmesi hep davranış deēiřikliēidir. Hırsızlık yapan, kopya çeken ya da çevreyi kirleten bireylerin istenmedik davranışlarının deēiřtirilmesi de eēitim yoluyla gerçekleşebilir (T÷rkoēlu, 1997: 1).

Eēitim, en genel anlamıyla, insanları belli amaçlara g÷re yetiştirme s÷recidir. Bu s÷reten geçen insanın kiřiliēi farklılaşır. Bu farklılaşma eēitim s÷recinde kazanılan bilgi, beceri, tutum ve deēerler yoluyla gerçekleşir. G÷n÷m÷zde okullar, eēitim s÷recinin en ÷nemli kısmını oluşturur, eēitim yalnız okullarda yapılmaz. G÷nl÷k hayattaki eēitim okul bitiřikliēi eēitim denince okulu anımsatır. Oysa okul dışında da gençleri ve yetişkinleri bir mesleēe hazırlamak ve onların hayata

uyumlarını kolaylaştırmak için açılmış kısa süreli eğitim veren kurumlar vardır. Ayrıca eğitim ailede, iş yerinde, asker ocağında, camide ve insanların oluşturdukları çeşitli gruplar içinde de yer alır. En geniş anlamıyla eğitim toplumdaki kültürlenme sürecinin bir parçasıdır (Fidan ve Erden, 1998: 13).

İnsan sosyal bir varlık olması sebebiyle yaşadığı toplumun bir üyesi olarak kabul görmesi için, öncelikle o toplumun yapısını, normlarını, değerlerini vb. öğrenmesi gerekmektedir. Ancak bu hemen doğumla veya ilk bebeklik yıllarında gerçekleşebilecek bir olay değildir. Bu yüzden bireyin sosyal gelişimi hayat boyu devam eden bir süreçtir (Ertürk, 1994: 79). İnsanın çevresine uyum sağlamasında ve sosyalleşmesinde eğitimin payı büyüktür. Eğitim aynı zamanda bir iletişim sürecidir. İletişimde bulunmaksızın eğitim yapmak imkânsızdır (Küçükahmet, 2003: 26).

Dünyaya gelen çocuk, belirli bir süre öğrenim görür ve kişiye göre değişebilen bir süre sonunda iş hayatına atılır. Ancak işe başlamakla eğitim son bulmuş değildir. Bu noktadan sonra, ferdin işinin gerektirdiği ve kendisinden hizmet beklenen konularda sürekli eğitim görmesi gerekmektedir. Kişinin işe atanmasıyla son bulan hizmet öncesi eğitiminden sonra, hizmet içi eğitimin başladığı görülmektedir. Belirli bir süre sonunda emekli olacak kişi içinde eğitim bitmemiştir. O da yeni meraklar geliştirmenin yanı sıra, bir takım gizli yeteneklerini keşfedip o konularda derinleşme çabası gösterecektir. Buradan insan ömrünün sonuna kadar süren eğitimin çok kapsamlı bir süreç olarak karşımıza çıktığı görülmektedir (Karaküçük, 1989: 3).

2.1.4. Formal Eğitim

İster öğrenme, ister öğretmeye dayalı olsun, bireyin davranışlarında yapılmak istenen herhangi bir değişiklik, toplumdaki kültürlenme sürecinin bir parçasıdır. İnsanın kişilik yapısı büyük ölçüde içinde doğduğu ve yetiştiği kültür tarafından belirlenir. Toplumun bireyleri kendi kültürünün istek ve beklentilerine uyacak şekilde etkilenmesine ve değiştirilmesine, kültürlenme denir. Kültürlenmenin amaçlı (kasıtlı) yapılan kısmı eğitimidir. Amaçlı kültürlenmeye “formal eğitim”, yaşam içinde kendiliğinden oluşan öğrenmelere ise “informal eğitim” denir. Formal ve informal eğitim süreçleri toplumda birlerinin yanında ve çoğu kez iç içe olarak işlevlerini sürdürürler (Toprakçı, 2002: 122).

2.1.5. Formal Olmayan Eğitim

Yaşam koşulları insanda, doğadan daha çok yararlanmak, yaşamı güvence altına almak, daha etkin koruyucu ve üretici araçlar yapmak, üretimi artırmak, bilgi ve becerileri, toplumsal değerleri yeni kuşaklara aktarmak gibi gereksinimleri belirginleştirmiştir. Bu nedenle eğitim, bir gereksinimin karşılanması için tasarlanan bir işle, toplumsal yaşamla başlamış; deney, gözlem yaparak, yaşayarak elde edilen bilgi ve beceriler, yeni bir işte daha etkin olarak kullanılır olmuştur (Gedikoğlu, 1991: 1). İnsanın yetişmesinde, hayatın içinde kendiliğinden oluşan etkilenme ve öğrenmelerin önemli bir rolü vardır. Buna informal (kendiliğinden) eğitim denir. İnsanın yetişmesinde kasıtlı olarak yapılan kültürleme sürecine formal eğitim denir (Toprakçı, 2002: 122). Bilinçli ya da bilinçsiz olarak, insanlar ömürleri süresince, içinde bulundukları çevreleriyle etkileşim yoluyla sürekli yaşantılardan geçmektedirler; davranışlarını, hayat hakkındaki algılarını ve bilgilerinin içeriğini oluşturan yaşantıları yoluyla da öğrenmeyi ve kendilerini yetiştirmeyi sürdürmektedirler (Bülbül, 1987: 3). Dolayısıyla eğitim, her bireydeki yetenekleri en yüksek derecede geliştirmelidir ve bu geliştirme, bireyin gelecekteki başarılarını sağlamalıdır (Ergun, 2005: 39).

Türk eğitim sisteminde örgün eğitimle (formal), yaygın eğitim (informal) arasında ayırım yapılmaktadır. Yetişkinlere yönelik eğitim ve yaygın eğitim, genel ve özel konulu kursları sunan Halk Eğitim Merkezleri ile devletin değişik meslek eğitimi kurumlarını kapsamaktadır. Yaygın eğitim alanına, program ya da kurs sunan özel kurum ve kuruluşlar da girmektedir. Türkiye’de yaygın eğitim kavramı, Milli Eğitimin genel hedeflerine ve ana ilkelerine uyum sağlayan ve devletin eğitim görevinin bir parçası olan bir alanı kastetmektedir. Yetişkin eğitimi ve yaygın eğitimle devletin eğitim olanaklarından yararlanamamış ya da herhangi bir diploma almadan okulu terk eden kesime, eğitim olasılıkları sunulmaktadır (Ültanır ve Ültanır, 2005: 15).

Yaygın eğitim, hem örgün eğitime koşut programlardan, hem de örgün eğitimden bağımsız programlardan oluşmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı, yetişkinlere yönelik eğitimi ve yaygın eğitimi aşağıdaki esaslarda tanımlamaktadır.

- Her vatandaşın okuma-yazma öğrenmesi ve eğitim eksikliklerinin giderilmesini için, sürekli eğitim olanaklarının sağlanması,
- Her yurttaşa bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmelere uyum sağlayabilmesine yönelik eğitim olanaklarının yaratılması,
- Yurttaşlara milli kültürün korunması, geliştirilmesi ve teşvik edilmesi için eğitim olanaklarının sağlanması,
- Birlikte yaşama, dayanışma, karşılıklı yardımlaşma ve organize etme v.b. sosyal değerlerinin aşılması,
- Meslek becerisi kazandırabilmek için ekonomideki gelişmeler ve devletin istihdam politikasına uyum sağlayan eğitim olanaklarının sunulması,
- Sağlıklı bir yaşam ve beslenme tarzının desteklenmesi,
- Çeşitli alanlarda çalışan kitleye yaygın eğitimle ilgili gerekli bilgilerin ve olanakların verilmesi,
- Boş zamanların üretken bir şekilde kullanılmasının desteklenmesi (Ültanır ve Ültanır, 2005: 16).

2.1.6. Aile ve Eğitim

Ferdin ve toplumun temel taşı ailedir. Fert şahsiyetini, toplumun çekirdeği olan ailede bulur. Ailenin değerleri ferde ve dolayısıyla topluma yansiyarak onları belli ölçülere kavuşturur. Aile sağlamlığını nerede muhafaza edebilmişse, orada şahsiyetli fert ve toplum vardır (Niyazi, 2000: 37). Aile, bireyin yüz yüze ve içten ilişkileri en güçlü olduğu birincil gruplardandır. Bu nedenle, bireyin tutum ve değerlerinin oluşumunda birincil etkileşimi sağlaması yönünden ayrı bir öneme sahiptir. Onun temel kurumlar içinde yer alışının nedenlerinden birisi de budur. İlk sosyalleşme süreci aile ortamında yaşanmaktadır. Psikolojik gelişiminin önemli bölümü ailenin yönlendirmesiyle şekillenir. Örneğin, yapılan araştırmalar sonucu, spora ilgi duyan anne ve babaların çocuklarını da spor yapmaya teşvik ettikleri belirlenmiştir (Özdiç, 2005: 77).

Aile, çocuğun karakterinin gelişiminde önemli bir unsurdur. Aile, sosyal amaçlı bir kurumdur. Sosyal çevre ve okul çocuğun yetişmesinde etkili olmasına rağmen, çevreden aldığı olumsuz etkiler ailenin olumlu çabalarıyla giderilir. Gençlerin davranışları ailenin etkisi altındadır. Sosyal hareketlilik ve kentleşmenin gerektirdiği aile yapısındaki değişiklikler de ailelerdeki ilişki türlerinde değişiklik yaratmaktadır. Aileler, sosyal çevrenin önemini kavrayarak, çocuklarını bilinçli olarak ilgi duydukları alana yönelmesi için engel değil, bilakis teşvik edici olmaya başlamışlardır (DPT, 2000: 84). Aileler öğrencinin eğitiminde okulun yanında en etkili kurumu oluşturmaktadır. Çocukları ile ilgilenen, sorunlarını çözmeye çalışan, okulla iş birliğini geliştiren ailelerin çocuklarının başarısı, ilgilenmeyen ailelere göre çok daha yüksektir. Okulun etkililiği ve öğrencinin sosyal, duygusal ve akademik açıdan gelişmesi ve başarılı olması açısından okul-aile iş birliği son derecede önemli görülmektedir (Kolay, 2004: 8). Anne ve babalar, tutum ve davranışlarıyla ülke ve ulus sorunlarına duyarlılıklarıyla her zaman çocuklarına iyi örnek olmalı, iyi diyalog kurmalıdırlar. Sırf öğütlerle gençlik yönlendirilemez (Çağatay, 1986: 7).

Ailenin çocuk eğitiminde çok önemli iki avantajı vardır. Bunlar; kişinin fiziksel açıdan aileye bağımlı olarak başladığı hayatının çocukluk döneminde, zihni öğrenmeye son derece müsaittir. Çünkü henüz beyaz bir kağıt halindedir. Oraya hiçbir şey yazılmamıştır. Yani anne ve baba çocuğa bir şeyler öğretirken onun zihninden bazı şeyleri silmek zorunda değildir. Ne isterlerse bu beyaz kağıda yazabilirler. Ailenin diğer avantajı ise; aile üyeleri çok yoğun duygusal bağlar ile birbirine bağlıdırlar. Aile içi ilişkiler, bu bağlar ile sağlanır. Anne ve baba çocuğu eğitirken, bu bağlardan yararlanır. Bu yoğun duygusal ortam diğer eğitim ortamlarında yoktur. Bunun için ana-baba bu ortamdan faydalanmasını bilmelidir (Dodurgalı, 2000: 107).

2.1.7. Okul ve Eğitim

Okul, düşünülerek ve sistemli bir şekilde, okumada kullanılan bazı sembollerin takdimi suretiyle, belirli bir zamanda belirli bir yerdeki toplantılara devam eden bir gruba, cehalet durumundan, zeka, maneviyat, teknik bilgi ve hüneler bakımından aydınlatılmış hale getirmeye teşebbüs eden kuruluşa denir (Dodurgalı, 2000: 141). Okul sosyal bir örgüttür. Girdisi ve çıktısı insandır. Girdiyi çevreden alır, belirli bir eğitim sürecinden sonra ürünü tekrar çevreye verir. Okullarda yapılan eğitimin başarılı olması ve amaçlarına ulaşabilmesi için öğrencinin ailesinin ilgi ve yardımına ihtiyaç vardır (Taymaz, 2001: 190). Okul, eğitim sistemimizde eğitimin üretildiği yerdir. Okul eğitim örgütünün halkla yüz yüze gelinen kapısıdır. Okulun sorunları toplumu, toplumun sorunları da okulu daha doğdukları anda etkiler (Kolay, 2004: 3).

Bireyin içinde yaşadığı toplumun bir üyesi haline gelmesi, toplumun bir parçası olduğunun bilincine varması ve toplumsal sorumluluklarını yerine getirmesi bireyin toplumsal yaşamda gerekli olan sosyal becerileri kazanması ile mümkündür. Bu yönüyle, okulda öğrencilere gerekli sosyal becerilerin kazandırılması, pekiştirilmesi ve bu becerilerin değişik ortamlarda uygulamaya geçirilmesi eğitimin önemli fonksiyonları arasında yer almaktadır (Genç, 2005:

42). Okul sadece fiziki yapısı ile bir taş yığını değil, içindeki canlı unsurları ile (öğrenci, öğretmen, idareci, personel vb.) bir kültür atmosferi, sosyal yaşantının, hacmi küçük bir modelidir. Aile gibi okul da toplumun temel eğitim, ahlak ve yetiştirme fonksiyonunu üstlenmiş kurumlardan biridir. Eğitim sürecinin en yoğun olarak cereyan ettiği sosyal kurum okuldur (Akt.: Bayraktar, 2003: 25).

Bilgiler, beceriler, tavır ve alışkanlıklar hep öğrenme sonunda kazanılır. Bir insanın bütün bunları kazanabilmesi için öğrenmeye hazır olması gerekir. Çocuğun ailesinden getirdiği bilgi, görgü ve değerler onun olumlu davranış geçirimlerine hazır olup olmadığını belirler. Bu durum öğretmenin çocuğu çok yönlü tanınması zorunluluğunu gerektirir. Öğretmen okul ortamında öğrenciye plânlı yardımı sağlayan en önemli rehberdir. Eğitim ve öğretim sürecinde asıl olan ise budur. Hijyen bir ortam olarak okul, çevrenin olumsuzluklarından öğrencileri korurken, seçilmiş davranış ve değerleri de öğrencilere aktarır. Okullar kuralların hâkim olduğu, güçlü örgütsel kültürün yaşatıldığı ortamlardır. Her okulun farklı örgütsel kültürü olsa da, ortak değerleri, benimsenen eğitim felsefesi doğrultusunda aktarılan değerlerdir. Dinamik bir örgüt olan okul, çevresindeki değerleri işe katarak büyüyebilir (Uğurlu, 2006: 4).

Modern anlayışa göre eğitim, bireyin bedensel, duygusal, zihinsel ve sosyal yeteneklerinin kendisi ve mensup olduğu toplum için en uygun şekilde gelişmesi oluşumudur. Böyle bir anlayış, bireyi her yönüyle bir bütün olarak kabul etmekte ve bireyin hem kendi, hem de mensup olduğu toplum için en uygun şekilde topyekun gelişmesi sorumluluğunu bireye vermektedir. Büyüme ve gelişme sorumluluğu içinde olan birey, böyle bir gelişme oluşumunda, birçok bilgilere ve yardımlara ihtiyaç duyacaktır (Tan, 2000: 53).

2.1.8. Çevre ve Eğitim

Fertleri fiziksel, zihinsel, duygusal ve toplumsal yönleriyle bir bütün olarak yetiştirmek eğitimin temel ilkelerindendir. Okul resmi öğretim programıyla, kişiyi tek başına hayata hazır hale getirmede, hayatta karşılaşılabilecek sorunların neler olduğu, karşılaşıldığında ise nasıl bir davranış göstereceğinin eksik kalması nedeniyle yetersiz kalabilir. Bu eksiklik, toplum yaşamının gerektirdiği bir takım bilgi, beceri ve alışkanlıkların bireylere doğrudan yaşayarak verilmesiyle giderilebilir (Erkal, 1998: 80).

İnsanın fiziki yapısı yanında karakter ve mizaç gibi kişilik özellikleri genetik faktörlerle de açıklanmakla beraber gerek sosyal, gerekse fiziki çevrenin irsiyet üzerinde etkisi bulunmaktadır. Özellikle çocukların sağlıklı büyüme ve gelişiminde beslenme ve hijyenik şartlar ile uygun aile ortamının; ailenin eğitimi, kültür seviyesi ve aylık gelirinin, başka bir ifadeyle sosyo-ekonomik çevrenin beden yapısını etkilediği düşünülmekte, yapılan araştırmalar ebeveyn meslekleriyle de çocuk gelişimi arasında ilişki bulunduğunu ortaya koymaktadır (Ekenci ve İmamoğlu, 2002: 14).

Her sistem, bir çevre içinde yaşar. Sistem, çevresi elverişli ise yaşayabilir. Çevre, sisteme ne denli gerekli girdileri sağlayabiliyorsa o denli elverişlidir. Her sistemin bir genel bir de özel çevresi vardır. Okulun genel çevresi, içinde yaşadığı toplumdur. Toplumun kültürel yapısı, siyasal düzeni, yönetsel birimleri, ekonomik yapısı, toplumsal değişim ve eğilimleri, kaynakları, yasal düzenlemeleri, bilimsel ve teknolojik gelişmişliği gibi pek çok değişken dolaylı ve dolaysız olarak okulu etkilerler. Okulun özel çevresi ise girdilerini aldığı, mezunlarını saldırdığı, etkilendiği ve etkilediği öbür örgütlerdir. Bunlar üst eğitim örgütleri, öbür okullar, toplum, aileler, örgütler ve benzerleridir. Okul, bunlara girdisi ve çıktısı ile bağlı olduğundan, bunlar olmadan ne var olabilir ne de yaşayabilir (Başaran, 2000: 45).

İnsanlar türlü alışkanlıkları, bilgi, görgü ve becerileri çevreden kazanırlar. Giyim, kuşam, oturuş, yürüyüş şekillerimiz, sevdiğimiz ya da sevmediğimiz konular, korkular hep çevreden öğrenilirler. Özdeş ikizler üzerinde yapılan araştırmalar, çevrenin insanlar üzerinde ciddi etkileri olduğunu göstermiştir. İnsanlar; her ne kadar doğarlarken yapıları ve yaradılışları bakımından insan olarak doğuyorlarsa da insan olmayı çevrelerinden öğrenmektedirler. İnsanların farklı kişilik özellikleri çevrelerinden etkilenmelerini farklılaştırır. Aynı aile içindeki kardeşler aynı çevreden etkilenmelere rağmen, aynı olaylara farklı yaklaşımlarda bulunabilir, farklı düşünebilir ve yaşayabilirler. Komşular, öğretmenler, arkadaşların yanında radyo, televizyon, sinema gibi unsurlar da aynı aile ve çevrede büyüyen çocukları farklı etkilemektedir (Uğurlu, 2006: 4).

2.2. TÜRK MİLLÎ EĞİTİM SİSTEMİ

Türkiye'de eğitim; adalet, güvenlik ve sağlık gibi devletin temel işlevlerinden birisi olup devletin denetimi ve gözetimi altında yapılmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı merkez teşkilâtı, taşra ve yurtdışı teşkilâtları eğitim hizmetlerinin sunumunda önemli görevler üstlenmektedirler. Eğitim hakkı, T.C Anayasası ile güvence altına alınmış; eğitimin tür ve kademelerini ve işleyişe dönük esasları düzenleyen mevzuatla Türk Eğitim Sistemi bugünkü yapısını kurmuştur. Türk Millî Eğitim Sisteminin genel çerçevesi, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile belirlenmiştir (M.E.B Temel kanunu).

2.2.1. Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları

Millî Eğitimin genel amacı bütün bireyleri;

1. Atatürk İnkılâp ve İlkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk Milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasa'nın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek (M.E.B Temel kanunu);

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata

hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak; Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır (M.E.B Temel kanunu).

Türk eğitim ve öğretim sistemi, bu genel amaçları gerçekleştirecek şekilde düzenlenmiştir. Eğitim sisteminin yönetsel üst yapısını Milli Eğitim Bakanlığı oluşturur. Bakanlığa bağlı taşra ve yurtdışı örgütleri ise icraya dönük hizmetleri görür (M.E.B Temel kanunu).

2.2.2. Türk Milli Eğitiminin Özel Amaçları

Türk eğitim ve öğretim sistemi, bu genel amaçları gerçekleştirecek şekilde düzenlenir ve çeşitli derece ve türdeki eğitim kurumlarının özel amaçları, genel amaçlara ve temel ilkelere uygun olarak tespit edilir.

Yukarıda sayılan eğitimin genel ve özel amaçları, her eğitim etkinliğinde uyulması gereken amaçlardır. Bu genel ve özel amaçlar bir bakıma eğitime bir çerçeve vermektedir(M.E.B Temel kanunu).

2.2.3. Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri

V. Beş yıllık kalkınma planında eğitimin amaçlarından şöyle söz edilmektedir. Eğitim ve öğretimin hayata dönük olması, kalkınmanın gerektirdiği insan gücünün yetiştirilmesi ve eğitim sisteminin her kademesinde niteliğin yükseltilmesi esastır denilmektedir (Akt.: Şahan, 2000: 7). Mili Eğitim Temel Kanununda aşağıdaki ilkeler benimsenmiştir.

1. Genellik ve Eşitlik
2. Ferdin ve Toplumun İhtiyaçları
3. Yöneltilme
4. Eğitim Hakkı
5. Fırsat ve İmkân Eşitliği
6. Süreklilik
7. Atatürk İnkılâp ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği
8. Demokrasi Eğitimi
9. Lâiklik
10. Bilimsellik
11. Plânlılık
12. Karma Eğitim
13. Okul ile Ailenin İş Birliği
14. Her Yerde Eğitim

2.3. EĞİTİMİN TOPLUMSAL TEMELLERİ

Eğitimin toplumsal bir kurum olarak ortaya çıkış amacı toplumun eğitim gereksinmesini karşılamaktır. Okullar biçim, içerik ve niteliklerini değiştirebilirler ancak bu genel amaçları değiştiremezler. Tüm toplumlarda eğitimin gerçekleştirmeye çalıştığı dört temel işlevi vardır. Bunlar; toplumsal, siyasal, ekonomik ve bireyi geliştirme işlevleridir. Bu işlevlerin hangi amaçlar doğrultusunda, hangi yol ve yöntemlerle gerçekleştirileceği toplumdan topluma değişebilir ancak, eğitimin sözü edilen bu dört işlevi evrenseldir; tüm toplumlarda eğitim bu işlevleri gerçekleştirmeye çalışır (Uras, 2002: 191).

Eğitimin toplumsal fonksiyonları açık ve gizli olmak üzere iki grup altında ele alınmaktadır. Açık işlevler denildiğinde daha çok; bireylerin sosyalleştirilmesi, toplumun kültür mirasının biriktirilmesi ve aktarılması, yenilikçi ve değişmeyi sağlayabilecek elemanların yetiştirilmesi akla gelmektedir (Uras, 2002: 192).

Bunların yanı sıra eğitimin siyasal ve ekonomik açıdan işlevleri olduğu gibi, çeşitli alanlarda yeteneklere sahip olan bireyleri keşfetme, seçme ve o alanda yetiştirip geliştirme gibi işlevleri de vardır. Bu işlevler açık olan ve herkes tarafından bilinenlerdir. Bununla birlikte eğitimin; bireye statü kazandırma, sosyal çevresini genişletme, toplumsal hareketlilik imkânını sağlama konularında yoğunlaşan gizli işlevleri de vardır (Er, 1997: 51).

Eğitim, sosyolojik açıdan hem bir kurum hem de bir sosyalleşme sürecidir. Bu yüzden de sosyolojinin önemli konularından birisidir. Aynı zamanda eğitim; toplumda gerçekleşen, toplum tarafından etkilenen ve biçimlenen, toplumu etkileyen ve biçimlendiren, toplum değiştikçe değişen ve değiştiği oranda toplumu da değiştiren bir süreçtir (Er, 1997: 51).

2.3.1. Toplum ve Eğitim

Toplum, ortak bir yaşam biçimini paylaşan, belli bir coğrafyada yaşayan, kendilerini bir bütün olarak gören, karşılıklı etkileşim içinde bulunan insanların oluşturduğu, en geniş insan grubudur (Yeniçeri, 2005: 251).

Yetişkinlerin toplumsal güvenliklerini ve ekonomik verimliliklerini artırmak, değişen toplumsal ve ekonomik rollerine uyumlarını sağlamak için, onların eğitimine duyulan ihtiyaç, insanlık tarihi kadar eskidir. Hemen her toplumda, toplumsal eğitime yönelik uygulamaların uzun bir geçmişi vardır. Birey, insan olarak, büyük bir öğrenme kapasitesi ile dünyaya gelmektedir. Toplum, insanların öğrenmesi için kasıtlı ve düzenli olarak, onlara eğitim imkânları sunmakla görevlidir. Toplumlar inanç bilgi ve pratik becerilerini eğitim ile yeni kuşaklara aktarırlar. Bununla birlikte eğitim, bireylerin toplumla ilişkilerinin uyumlu biçimde oluşmasını sağlayacak nitelikleri geliştirmekle yükümlüdür (Bülbül, 1987: 19, DPT, 1977).

İnsan sosyal bir varlıktır. Bu nedenle insanlar, diğer insanlarla bir arada yaşama ihtiyacı duyarlar ve topluluk halinde yaşarlar. Toplumsal bir çevrede yaşayan birey, ihtiyaçlarını gidermek, duygu ve düşüncelerini başkalarıyla paylaşmak, bilgi kazanmak ve dengeli biçimde yaşayabilmek için toplumun diğer bireyleri ile ilişki ve iletişim kurmak zorundadır (Erkal, 1983: 80).

Yetişkin nesiller tarafından, sosyal hayata hazır olmayan nesiller üzerinde uygulanan bir işlem olarak ifade edilen eğitim, kültür naklini ve sosyal hayatın sürekliliğini sağlamaktadır. Eğitime bir süreç olarak bakarlara göre, eğitim ferdi hürriyeti en çoklaştırmacı bir süreç olmaktan çok, bireyi kendi dışındakilerden haberdar eden, asgari müşterekleri kavratlan, bunlar üzerinde fikri mutabakat sağlayıcı bir faaliyettir. Eğitim, eğitimden faydalananların sosyal tabakalaşma piramidinde yukarı doğru hareketlilik kazanmalarıyla elde edecekleri sosyal statü sayesinde, meslek sahibi olmalarına da zemin hazırlamaktadır. Eğitim, bilgi, davranış ve kabiliyetlerin de geliştirilmesi ve kazandırılması için uygulanan

sürekli faaliyetler dizisidir. Toplum hayatını bu derece geniş kapsayan eğitim gibi bir disiplinin bir sistem içinde sosyal hayatta oynadığı rol büyüktür. Fertlerin sosyalleşmesine yardımcı olan, sosyal münasebetleri ve toplumun sosyal bakımdan kalkınmasında rol oynayan eğitim, faaliyet sahası itibariyle sosyolojinin kapsamı ve çemberi dışında düşünülemez. Eğitim, işleyişi belli bir sistem ve metoda sahip olmasıyla bir yapıya da sahiptir. Ancak, bu yapı toplumun yapısından ayrı ve onun dışında düşünülemez (Erkal, 1983: 103).

Bir toplumun sürekli yaşama gereksinmelerini karşılamak, sorunlarını çözmek için ortaya çıkan; toplumca benimsenen, yasa ve kurallara uygun olarak çalışan toplumsal ilişkiler dokusuna, kurum denir. Akrabalık evlilik, mülkiyet ilişkileri, hukuk, eğitim ve din her toplumda görülen toplumsal kurumlardandır. Toplumsal kurumlar birbirleriyle ilişki kurarak, işbirliği yaparak ve eşgüdümlenerek bütünleşirler, böylece toplumu sistem bütünlüğüne kavuştururlar. Eğitim kurumu da, bu toplumsal kurumlardan biridir. Dolayısıyla eğitim kurumunun, öteki toplumsal kurumlarla ilişki kurması, iş birliği yapması, eşgüdümlemesi, böylece etkileşimi doğaldır. Bunu ötesinde eğitim kurumu, toplum üyelerine sunduğu eğitimle, öteki toplumsal kurumların ilişkilerini geliştirerek bütünleşmesine ve güçlerini dengelemesine de katkıda bulunur (Başaran, 1994: 48).

2.3.2. Toplumun Eğitime Etkisi

İnsan biyo-kültürel ve sosyal bir varlıktır (Ertürk, 1994: 3). Kültürel koşullar içinde sosyal ilişkiler, hem toplumun, hem kültürün; hem de bireyin yapısını etkiler. Bu yüzden başka insanlarla olumlu ilişkiler kurmak karmaşık sosyal dünyamızdaki en önemli çabalarımızdan biridir. Bireyin bütün hayatı, çevresine uyum sağlama çabası içinde geçer (Yavuzer, 1992: 49).

Gelişmiş olsun, gelişmemiş olsun tüm toplumlarda bir eğitim olgusu ve süreci vardır. Ancak, toplumların ekonomik gelişmişlik düzeyleri, farklı kültür yapıları, farklı siyasal ve yönetsel tercihleri, bu eğitim olgusunun da farklı toplumlarda

farklı biçimde gelişmesine, ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Ancak bu sürecin varlığı tüm toplumlar için yadsınamayacak bir gerçektir (Aziz, 1987: 70).

Eğitimin bu denli farklı biçim ve içerikte olması da bu konuda tek bir tanım vermeyi oldukça güçleştirmektedir. Ancak, yine de bir takım ortak noktalar bularak genel bir tanıma varmaya çalıştığımızda eğitimi; toplumun istekleri doğrultusunda, bireyin tutum ve davranışlarını etkileyecek bilgi ile donatmak ve yeteneklerini geliştirmek olarak tanımlayabiliriz (Aziz, 1987: 71).

Başlangıçta, çocukların eğitiminden aileler sorumlu iken, insan toplulukları toplum niteliğine kavuştukça, toplumlar da çocukların eğitiminden sorumlu olmaya başlamışlardır. Böylece toplumlar, kendilerini yaşatacak olan yeni kuşakların toplumsal davranışlarını biçimlendirmede sorumluluk yüklenmişlerdir. Her toplumun üyelerinden geliştirmesini istediği kişilik özellikleri vardır. Her üye de, kendinin ve toplumun istediği, beğendiği kişilik özelliklerini geliştirirken, toplumun kendisine yardım etmesini ister. Bu karşılıklı istekler, toplumda eğitim kurumunun oluşmasına ve eğitimin toplumsal birimlerinin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu toplumsal birimler, toplum üyelerinin hem kendilerinin istediği hem de toplumun istediği kişilik özelliklerini planlı bir eğitim süreciyle onlara kazandırmaya çalışırlar. Böylece, toplum eğitimi, eğitim de toplumu geliştirir (Başaran, 1994: 39).

Ayrıca eğitim kurumlarının ürünü insan olduğu için bir çok toplumsal kurum, eğitim kurumlarının faaliyetleri ile yakından ilgilenererek onları kontrol eder. Eğitim kurumları üzerinde en çok politik, dini, ekonomik ve aile kurumlarının kontrolü vardır. Bu kurumların her biri eğitim kurumlarından kendi değer ve normlarının öğretilmesi için talepte bulunur ve baskı yaparlar (Fidan ve Erden, 1998: 71).

Fert insanın davranışlarında ve insanlar arası ilişkilerde belirli kurallar vardır. Bu kurallar, insanların geçmişte ve günümüzdeki interaksiyonlarının, içinde yaşadığı sosyal bağımlılıkların bir ürünüdür. Davranışların durgun ve sürekli olması bireyin içindeki özelliklerinden çok, onun sosyal ilişkilerine ve bu ilişkilerin etkisine bağlıdır. İnsanın bazı davranış örnekleri geliştirmesi ancak yeni sosyal kuralları öğrenmekle olur. N. Chomsky'nin dediği gibi, her insanın içinde toplumsal normları kabul edebilecek bir sistem vardır. Aynı her insandaki dil kalıbı gibi, toplumsal norm kalıpları da zamanla ve sosyalleşme vasıtasıyla dolar; bu kalıplar doldukça insanın duruma ve kişiler arası ilişkilere dayalı düzenli hareketleri ortaya çıkar. İnsan davranışlarını yöneten kurallar interaksiyon ilişkileri içinde kazanılır. Toplumsal kurallar insan davranışlarını belirler; insanlar bazı güzel ve faydalı bireysel davranışları toplum kuralı haline getirirler; böylece birey ile toplum arasındaki dönüşümlü oluşum sürer gider (Ergün, 1992: 173).

2.3.3. Toplumsal Değişme ve Eğitim

Hiçbir toplumun durgun, hareketsiz olduğu söylenemez. Her toplumda sürekli olarak bir dinamizm, bir değişme görülür. Toplumsal davranış örnekleri, toplumsal yapılar, toplumsal sistemler ve toplumsal kurallar, sürekli olarak değişme süreci içerisinde dirler. Ancak bu değişme her alanda ve her zaman açık ve kesin olmadığı gibi, hız bakımından da her devirde aynı değildir. Bununla birlikte değişme, hiçbir yönü ifade etmeyen bir kavramdır. Yani, toplumsal değişme, ilerleme kadar gerileme biçiminde de gerçekleşebilir. Bu her iki eğilim de aslında toplumsal değişmedir. Değişme, belli bir durum temel alınmak suretiyle, bu durumdan vaki olacak farklılaşma biçiminde anlaşılmalıdır. Fakat ortak bir tanım vermek gerekirse, toplumsal yapının ve onu oluşturan toplumsal ilişkiler ağının ve bu ilişkileri belirleyen toplumsal kurumların değişmesidir, diyebiliriz (Tezcan, 1992: 180).

Toplumsal değişmenin sebepleri üç grup altında; Sosyal sistemin kendi içinden çıkan, bunun iç sürecinden süzülen değişme sebepleri, Sosyal sistemin ilgili olduğu sosyal ortam etkinliklerine bağlı değişmeler yani kültür değişmeleri ve çevrenin etkileri olarak gösterilebilir (Dönmezer, 1990: 434).

Değişme her insan toplumunun esas karakteristiğidir. Toplumdaki her toplumsal kurum, belirli işlevlere sahiptir. Zaman içerisinde bu işlevlerin daha iyi ya da daha kötü yerine getirildiği ölçülebilir. Ancak başlamış olan bir toplumsal değişmeyi yayan, hızlandıran ve güçlendiren eğitim-öğretim çalışmalarıdır. Ayrıca eğitim, çeşitli sosyal değişmelerin temellerini de hazırlayabilir. Bir taraftan pozitif toplum değerlerini yerleştirirken bir yandan eleştirici ve hür düşüncenin temellerinin atılması, gelecekteki kültürel değişmelerin kabulünü ve yönlendirilmesini sağlayacaktır (Dönmezer, 1990: 428, Tezcan, 1995: 173, Ergün, 1992: 248).

Klasik olarak eğitimin iki fonksiyonundan bahsedilmektedir; eğitim hem toplumun kültürel değerlerini hiç bozmadan genç kuşaklara benimsetecek, böylece toplumun bozulmadan sürekliliğini sağlayacak; hem de toplumun geleceğini güven altına almak için eleştirici, yaratıcı, yeni keşif ve buluşlar yapmaya, toplumsal değişmeyi sağlamaya kuşaklar yetiştirecektir (Ergün, 1992: 246). Günümüzde toplumlar, bir yandan kendilerine özgü değerleri, inanç ve gelenekleri korumak isterken bir yandan da çağdaş dünyanın gereklerine yanıt verebilmeyi, yaşam düzeylerini çağdaş ölçülere göre yükseltmeyi amaçlamaktadırlar (Saraç, 1986: 147).

Eğitim kavramının önemi, toplumların en temel sorunu olan varlıklarını sürdürebilme sorunuyla sıkı sıkıya bağlantılı oluşundan kaynaklanır. En ilkelinden en gelişmişine kadar tüm toplumlar varlıklarını sürdürebilmek için gerekli gördükleri davranış, değer ve bilgileri bireylerine aktarırlar. Toplumlar değişip, yaşam karmaşılaştıkça uygulanan eğitim sistemleri de değişime uğrar, yeni boyutlar kazanır. Ama temelde amaç değişmez. Toplumlar eğitim yoluyla

şekillendirdikleri genç kuşaklar aracılığı ile, geleceklerini güvence altına almaya çalışırlar. Aynı zamanda bu kuşakların toplum için daha iyi, daha mutlu, daha güçlü bir gelecek yaratma umudunu da taşırlar (Saraç, 1986: 147).

2.4. BOŞ ZAMANLA İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Eğitimin amaçlarını geniş olarak yorumlamak eğilimi giderek artmaktadır. Bu anlayış, boş zamanı değerlendirmek ve doyum sağlayıcı duruma getirmeyi de içerir. Bu eğitim felsefesinin uygulamalı yönü, okullarda öğrencileri boş zaman değerlendirme türlerine ve deneyimlerine hazırlamaktır. Aslında okulların meslek elemanı yetiştirme işlevinin ağır bastığı bir gerçektir. Fakat boş zaman değerlendirme etkinliklerine katılan öğrencilerin akademik başarıları daha yüksektir (Tezcan, 1992: 249).

Boş zaman, günümüz toplumunda, önemi giderek artan sosyal fenomenlerden biridir. Boş zaman olarak nitelendirilen bize ait, zorunluluklardan uzak, kendi istencimiz ve tasarrufumuz altında olması gereken zamanlarda büyük artışlar gözlenmektedir. Endüstrileşme yolunda ya da endüstrileşmiş toplumlarda iş saatleri kısaltmakta boş zamanlar giderek artmaktadır (Aytaç, 2002: 238). İşte insanlara kişisel sorumluluklar yüklenebilecekleri çalışma olanakları hazırlayan boş zaman eğitimi, burada yardıma koşmaktadır. Boş zamanın değerlendirilmesi ile insanın yitirdiği bütünlüğü, insan ilişkilerini, toplum duygusunu, toplumsal sınıflar arasında dayanışmayı amaçlayan çalışmaların yapılması öngörülmektedir. Kuşkusuz boş zamanı bu tür bir amaca yöneltmek, bilinçli kullanmak koşuluyla gerçekleşebilir. O halde büyük endüstrilerin artırdığı boş zaman yitirilmiş bir zaman değil, insanın eksiklerini tamamlaması, çok yönlü gelişmesi için bulunmaz bir fırsattır (Gedikoğlu, 1991: 51).

Ülkemizde çeşitli kuşakların, boş zamanlarını değerlendirme yönünden bir eğitimden geçmedikleri için boş zamanları edilgen ve yararsız bir biçimde değerlendirdikleri bir gerçektir. Eğitim politikamızda eksikliği görülen, şimdiye

değın ciddi bir biçimde ele alınmayan ve uygulanmayan ve çocuk, genç, yetişkin gibi çeşitli yaş gruplarının bir gereksinimi olmakta devam eden bu konu, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeler için bir sorun durumuna gelmiştir (Tezcan, 1992: 249).

Boş zamanı iyi anlayabilmek için öncelikle, boş zamanla ilgili temel kavramları tanımak gerekmektedir.

2.4.1. Zaman Kavramı

Zaman, hayattır ve zamanı boşa geçirmek, hayatı boşa geçirmek anlamını taşımaktadır. Addington, zamanın insanların sonsuzluk ölçüsü olduğunu ve şimdiye kadar zamanla ilgili doğal kabul edilen her şeyin, insan düşüncesinin ürünü ve göreceli olduğunu belirtir. Augustinus ise; “Nedir zaman? Kısaca kim açıklayabilir? Kim düşünüşünde zamanın ne olduğunu kavrayıp cevabı sözcüklere aktarabilir. Gelgelelim, konuşurken en alışık biçimde bilirmişçesine anladığımız, anlattığımız nesne zamandan başka ne ki? Hem zamandan bahsettiğimizde onun ne olduğunu bir çırpıda anlayabiliriz, başka biri zamandan söz ettiğinde yine anlarız ne olduğunu. Bana sorsan, birine açıklamaya kalkışacak olsam nedir zaman, bilmiyorum” şeklinde zaman kavramının açıklamasına bir yorum getirir (Karaküçük, 2005: 1).

Zaman, iki hareket arasındaki süredir. Hareket ve maddenin nesnel hali zamanla belirir. Zamanın olmadığı yerde, nesnellikte yoktur. Bu nedenle zaman cismin kesinlikle belirleyici faktörüdür. Hareketin hızı zamanın da hızıdır (Bal, 2002). Zaman ile uzay birbirine yakından bağlantılıdır. Zamanı anlamak için zamanın uzaya bağlı olduğunu anlamak gerekiyor. Uzay ölçüdür. Zaman, uzay sayesinde ölçülebilmektedir. Zaman, bir nesnenin uzaydaki bir noktadan başka bir noktaya geçtiği aralıktır. Zaman ve uzay kavramları birbiri için gereklidir ve biri diğerinin göreceli değerine bağlıdır (Akt.: Karaküçük, 2005: 1).

Değişme ve gelişme çağı olarak adlandırılan günümüzde, insanoğlunu ilgilendiren her şeyin hızlı bir şekilde gelişmesine rağmen, bütün canlıların hayat ölçüsü olan ve insan hayatını önemli kılan zaman değiştirilememektedir. Yani zaman her şeyi değiştirdiği halde, henüz hiçbir şey zamanı değiştirme imkânına sahip olamamıştır. Bu nedenle zaman, tüm canlıların olduğu gibi özellikle insanoğlu için önemli bir varlık kaynağıdır (Soyer ve Can, 2003: 103).

Zaman kavramı bir eylemin geçtiği süredir. Bir an için yeryüzünde ve evrende hareket halinde olan her şeyin durduğu düşünülürse, böyle bir statik ortamda zaman olgusundan söz edilemez (Sabuncuoğlu ve Paşa, 2002: 3). Geri döndürülmesi ve yerinin doldurulması imkânsızdır (Can, 1994: 269). Bu yüzden, zamanı dolu dolu hem de doya doya yaşamak amaçlanmalıdır. Çünkü yaşanan her dakika bir servettir. Zaman elimizdeki en değerli kaynaktır (Jones, 2000: 9).

Adair ve Adair zamanın önemini; zaman, ender bulunan bir kaynaktır. Harcanan zamanın yerine yenisi konamaz, geriye de döndürülemez. Bizler için zaman kazanmayı ve bunu nasıl akıllıca kullanabileceğimizi öğrenmekten daha önemli bir şey düşünemiyorum sözleriyle vurgulamaktadır (Adair ve Adair, 1999: 7). Eren ise; zaman tasarruf edilemeyen, ödünç alınamayan, kiralanamayan, satın alınamayan, çoğaltılamayan, sadece kullanılan soyut bir kavramdır. Ayrıca, her hizmet ve her iş zaman kullanmayı gerektirir. Zamanın yerini alınacak bir mal bulunamamıştır. Durdurmak mümkün değildir, sürekli olarak akar ve yitirilir. Dünden bugüne gelen ve yarına giden, sürekli, geri dönmeyen tek yönlü akıştır, tanımlamasıyla zamanın önemine değinmiştir (Eren, 2003: 147).

Zaman, insanların sonsuzluk ölçüsüdür. Şimdiye kadar zamanla ilgili doğal olarak kabul ettiğimiz her şey, insan düşüncesinin ürünüdür ve görecelidir. Bilinçaltının düşündüğümüz gibi bir zaman kavramı yoktur. Hayatımızı yönetmesine izin verdiğimiz zaman programları, kendi düşüncemizin ürünüdür (Addington, 1996: 128). Zamanın iyi kullanımı günümüz insanı için kaçınılmaz bir gerekliliktir (Karaküçük ve Ekenci, 1995: 63).

Zamanı iyi kullanmak için, öncelikle kişinin kendisini iyi tanıması gereklidir. Yani ne yapacağını, hedeflerinin amaçlarının ne olduğunu bu amaçlarının yaşama ve işe yönelik boyutlarının neler olabileceğini iyi kavramalıdır. Neyi yapıp yapamayacağını sınırlarını iyi çizmelidir. Düşünce ve ayrıntılarda zaman kaybetmeyip, kısa zamanda çok iş yapmak, zamanı iyi kullanmak anlamına gelmemektedir. Tam tersi olarak, amaç ve öncelikler iyi belirlenip, sadece yapılmak istenenlerin yapılması, zamanın iyi kullanılması demektir (Karaküçük, 2005: 7).

Zamanın iyi kullanabilmesi, insanın kendisine çalışma yaşamına, toplumsal yaşamına dinlenme ve eğlenmesine, biyolojik ve fizyolojik gereksinimlerin karşılanmasına ayırdığı zaman arasında dengeyi iyi kurabilmesine bağlıdır. İnsan zamanı iyi planlamak ve kullanmak zorundadır (Kılbaş, 2001: 19). Çünkü zaman;

- Tasarruf edilemeyen,
- Ödünç alınamayan,
- Satın alınamayan, çoğaltılamayan,
- Toplanamayan ve hammadde gibi depolanamayan,
- Sadece kullanılan ve kaybedilendir.

Üretim tekniklerinde otornasyonlaşma, boş zaman lehine iş saatlerini gittikçe azalttığı bir toplum düzeni oluşturmuştur. İş saatlerinin azalması ile boş zamanların artması arasında bu nedenle gelişen ters bir orantı bulunmaktadır. Bu nedenle zamanı kullanma açısından aşağıdaki klasik sınıflamayı yapabiliriz;

- Temel gereksinimlerin giderilmesine ayrılan zaman (uyku, temizlik, giyinme ve yemek yeme vb.)
- Çalışma ve buna bağlı etkinlikler ve görevler için ayrılan zaman (iş, yolculuk, ödev, öğrenim için geçen süre vb.)
- Rekreasyona ayrılan zaman (eğlence, spor, dinlenme) (Akt.: Kılbaş, 2001: 19).

2.4.2. Boş Zaman Kavramı

Boş zaman kavramı ile ilgili literatürde bir çok tanım mevcuttur. Bu kavramı yazarlar, özgür zaman, serbest zaman ve boş zaman kavramı olarak ele almışlardır. Boş zaman, kişinin çalışma saatleri ve zorunlu olarak kendisine ayıracağı zamanın dışında kalan ve özgürce kullanabilmek ve seçme şansına sahip olduğu bir zaman parçasıdır (Karaküçük ve Başaran, 1996: 56). Yetim boş zamanı; tamamıyla isteğe bağlı bir uğraşı bütünlüğünü dile getirir. Bu uğraşı dinlenme, rahatlama, bilgi ve görgüsünü arttırma, psikolojik ve fizyolojik zevklerinde doyumu gerçekleştirme, toplumsal hizmet katkısında bulunarak ahlâki inancın gereğini yerine getirme, yaratıcı yeteneklerini geliştirme biçiminde ve tüm bu faaliyetlerde herhangi bir çıkar amacı gütmemek üzere gerçekleştirilen uğraşlar şeklinde tanımlamıştır (Yetim, 2005: 186). Hazar ise, boş zamanı, insanların, sınırlı yaşam süresinin zorunlu davranışlar (iş, iş ile ilgili etkinlikler, yaşamı sürdürmek için gerekli etkinlikler vb.) dışında kalan zaman olarak tanımlamıştır (Hazar, 2003). Bir başka tanıma göre ise boş zaman; bireyin hem kendisi ve hem de başkaları için bütün zorunluluklarından veya bağlantılardan kurtulduğu ve kendi isteği ile seçeceği bir faaliyetle uğraşacağı zamandır (Hacıoğlu ve arkadaşları, 2003: 16).

Sanayi toplumuna geçmekte olan veya sanayileşmiş toplumlarda insan emeğinin yerini makineler almakta, buna paralel olarak üretim kapasiteleri artarken çalışma saatleri azalmaktadır (Arıkan ve Yıldırım, 2004: 551). Boş zamanlar; yaşamımızın hayat enerjisi olmaktadır (Şahin ve Şahin, 2003: 427). İnsanlar, genel olarak hayatlarını devam ettirebilmek, daha iyi koşullarda yaşamak, statü sahibi olmak, toplum içinde üretken konumda bulunmak için çalışmaya gereksinim duymaktadırlar. İnsanların yaşantıları adına daha iyiye yol almaları içinse, toplam zamanlarından önce kendi özel zamanlarını, diğer bir deyişle, “boş zamanlarını” olumlu yönde kullanmaları gerekmektedir (Özdemir, 2006: 1).

19. yüzyılın başlarında 14-15 saat olan çalışma zamanı, 20. yüzyılın başında günlük 11-12 saate ve günümüzde 8 saate kadar düşmüştür. Dünya ekonomisinin büyümesi, teknolojik gelişmelerin hızlanması insanların boş zamanlarını arttırmıştır. Boş zamanların artması, boş zaman eğilimlerini gerekli kılmıştır. Boş zaman tamamıyla isteğe bağlı bir uğraşı bütünlüğünü dile getirir. Bu uğraşı dinlenme, rahatlama, bilgi ve görgüsünü artırma, psikolojik ve fizyolojik zevklerinde doyumu gerçekleştirme, toplumsal hizmet katkısında bulunarak ahlâki inancın gereğini yerine getirme, yaratıcı yeteneklerini geliştirme biçiminde ve tüm bu faaliyetlerde herhangi bir çıkar amacı gütmemek üzere gerçekleştirilen uğraşlardır. Boş zaman, kişinin hem kendisi hem de başkaları için bütün zorluklardan yada bağlantılardan kurtulduğu ve kendi isteği ile seçeceği bir etkinlik ile uğraşacağı zamandır. Bir başka deyişle kullanımı isteğe bağlı zaman, boş zamandır (Aktaran: Güngörmüş ve diğerleri, 2006: 286).

Boş zaman, gerçekte, serbest olma ve doğallık içeren bir zaman ve yaşam alanıdır. Bizim boş zamana yüklediğimiz anlam, deneyimlediğimiz şeylerle doğru orantılıdır. Boş zaman büyük ölçüde, işin gerekliliği ve günlük hayatın baskısından, özgürleşme anlamı taşır. Bu bağlamda boş zaman; dışsal zorlamalardan kurtulma ve kaçmayı ifade eder. Gerçekte biz, hayatı zorunluluklar ve iradi yönelmeler arasındaki ayırıcı sınırı dikkate almadan bir bütün olarak yaşarız. Boş zaman, yaşam kalitesini artırıcı bir nitelik taşıdığı gibi, zorlanma psikolojisinden kaçışa da hizmet eder (Aytaç, 2004: 34).

Boş zamanı serbest zaman olarak tanımlayan bir çok araştırmacıya göre serbest zaman; yemek, uyku vb. fizyolojik ihtiyaçlar ile ailesel ve iş hayatı gibi mesleki faaliyetlerin dışında kalan, tamamen kişilerin tercihine bağlı olarak, tek başına ya da grup halinde özgürce yapılan faaliyetlere ayrılan zamandır (Akt.: Yılmaz, 2005: 7). İş ve yaşamla ilgili zorunluluk ve görevler yerine getirildikten sonra arta kalan ve bireylerin özgürce kullanım hakkına sahip oldukları serbest zaman, topluma rahatlama, eğlenme ve kişilik geliştirme olarak yansımaktadır (Küçüktopuzlu ve arkadaşları, 2003: 33). Daha yalın bir tanımlamaya indirgenirse

boş zaman, zorunlu bir iş ve meslekte çalışma, dinlenme dışında, isteğe bağlı kalan zamandır. Tanımlar, yorumlar bir yana, sorunun önemi ve odak noktası kişinin boş ya da serbest zamanını geliştirici, yararlı uğraşlarla değerlendirilebilmesinde düğümlenmektedir. Bu düğümün çözümünde kişiye düşen görevlerin ağırlığı yanında, toplumca devletçe alınacak önlemleri yapılacak görevler vardır. Kişinin isteğine, gereksinimlerine bağlı, yararlı uğraş konularını seçmesi ve planlaması, uygulaması ile aldığı ve almakta olduğu eğitimin etkinliği, resmi ve özel örgütlerce hazırlanan elverişli çalışma koşulları ile sıkı ilişkisi bulunmaktadır. Örneğin, bireyin boş zamanını okuyarak değerlendirebilmesi için, eğitim düzeyine uygun ve yararlı kitaplar, dergiler, gazeteler, broşürler, durağan ve gezici kitaplıklar ve okuma salonları gerekmektedir. Bunlar sağlanmadan, bu yöndeki boş zamanın eğitici yönünden bahsedilemez (Gedikoğlu, 1991: 52).

Boş zamanı serbest zaman olarak tanımlayan Tümer'e göre; serbest zaman kişilerin bulundukları sosyal yapı içerisinde yaşamlarını sürdürebilmek ve daha yüksek bir düzeye ulaştırabilmek için zorunlu olarak yaptıkları çaba ve eylemler dışında kendi isteklerine göre değerlendirmede serbest oldukları süre olarak tanımlanabilir. Rekreasyon ise kişilerin serbest zamanları içerisinde, günlük yaşamın sıkıcı, disiplinli ve monoton geçen çalışmasının etkisinden kurtulmak, dinlenmek ve hoşça vakit geçirmek amacıyla gösterdikleri çeşitli aktiviteleri içermektedir (Aktaran: Mansuroğlu, 2002: 53). Bununla birlikte faaliyet alanları; gruplara , amaçlara veya yapılış yerlerine göre değişik şekilde sınıflandırılabilen boş zaman faaliyetleri, en yaygın olarak sürelerine göre sınıflandırılmaktadır. Bu sınıflamaya göre boş zamanlar; uzun süreli (Çocukluk dönemi, yıllık izin, emeklilik dönemi) ve kısa süreli (işgünü sonu, hafta sonları, kısa süreli tatiller) olarak ikiye ayrılmaktadır (Hacıoğlu ve arkadaşları, 2003: 27).

2.4.3. Rekreasyon Kavramı

Rekreasyon, günümüzde bir çok anlamın yüklendiği ve kapsamına çok çeşitli aktivitelerin alındığı sıkça söylenen bir kavramdır. Bir çok tanımlamaları yapılmış ve çeşitli açılardan açıklamaları yapılmaktadır. Aşağıda bunlardan bazıları üzerinde durulmaktadır. Rekreasyon, insanların temel ve çağdaş bir ihtiyaçları olarak nitelendirilirken, insanın boş zamanı için değerli olan faaliyetleri eğitimleri, imkânları ve danışmanlık hizmetlerinin tamamını kapsamaktadır. Diğer bir tanımlamada ise rekreasyon, kişiyi hayata bağlayan dinlendirici, eğlendirici, meşgul edici veya zevk verici olay ve eylemleri yapmak veya bu etkinliklere katılmak suretiyle ruhen ve bedenen bir canlılığı elde etmek şeklinde tanımlanmaktadır. Bir başka tanımlamada ise, rekreasyon, bireyin mesleki, ailevi ve toplumsal ödevlerini yerine getirdikten sonra, bağımsız iradesiyle seçebileceği bir seri dinlenme, eğlenme, bilgi ve becerilerini artırma ve kendini yenileme uğraşlarına katılması olarak açıklanmaktadır (Karaküçük, 2005: 60).

Karaküçük, rekreasyon konusunda oldukça kapsamlı olan şu tanımlı yapmaktadır; İnsanın yoğun çalışma yükü, rutin hayat tarzı veya olumsuz çevresel etkilerden tehlikeye giren veya olumsuz etkilenen bedeni ve ruhi sağlığını tekrar elde etmek, korumak veya devam ettirmek, aynı zamanda zevk ve haz almak amacıyla, kişisel doyum sağlayacak tamamen çalışma ve zorunlu ihtiyaçlar için ayrılan zaman dışında kalan bağımsız ve bağlantısız boş zaman içinde, isteğe bağlı ve gönüllü olarak ferdi veya grup içinde seçerek yaptığı etkinliklere rekreasyon denir (Karaküçük, 2005: 61).

Kavramın daha geniş açıklanabilmesi için şu tanımlayıcı temel ifadeler kullanılmaktadır;

- Rekreasyon boş zamanda yapılır. İş değildir. Kâr gayesi taşımaz.
- Rekreasyonda kişi; gönüllü olarak ve tamamen kendi arzusu ile katıldığı etkinliklerde bulunur.
- Rekreasyon faaliyetleri katılana zevk veren, mutlu eden ve neşelendiren bir tarzda olur.
- Rekreasyon faaliyeti kişisel ve toplumsal fayda sağlar.
- Toplumsal değerlere aykırı değildir. Yemek yemek, uyumak gibi hayati önem taşımaz (Karaküçük, 2005: 62).

Rekreasyon aktiviteleri bireyde; arkadaşlık kurma, macera ve yeni deneyimler, başarı duygusu, yaratma zevki, fiziksel dayanıklılık, hizmet duygusu, güzellikten hoşlanma, zihinsel güçleri kullanma, duygusal deneyim ve dinlenme gibi doyumlar oluşturmaktadır (Tezcan, 1994: 29).

2.4.4. Boş Zaman Faaliyetleri ve Rekreasyon İlişkisi

Boş zaman, insanların çalışma, zorunlu faaliyetler ve temel fizyolojik gereksinmelerinin karşılanmasından arta kalan zamanlarda, kişisel tercihlere ve isteyerek katılım gösterilen bir takım aktivitelerin gerçekleştirildiği süreçtir. Rekreasyon ise bu tanım içinde bahsi geçen aktiviteler olarak genellenebilir. Yani rekreasyonu genel anlamda, insanların boş zamanları içerisinde gerçekleştirdikleri aktiviteler olarak tanımlamamız pek de yanlış olmaz. Bir başka deyişle rekreasyon, boş zaman süreci içinde gerçekleşen bir olaydır (Küçüktopuzlu ve arkadaşları, 2003: 36).

Genel anlamda rekreasyon, insanların boş zamanlarında eğlence ve tatmin dürtüleri ile gönüllü olarak etkinliklere katılımı olarak açıklanmaktadır. Rekreasyon boş zaman içinde ve onunla ilişkili eylem ya da önceden planlanmış

bir hareketsizlik anlamına gelen serbest durgunluğu da içeren eylemlerin tamamıdır. Rekreasyon, insanların boş zamanlarında yaptıkları, zorunlu çalışma faaliyetlerinden bağımsız olarak, kişinin boş zamanını serbest olarak ve dilediği gibi kullandığı fiziksel gücünü onarmaya ve ruhsal kapasitesini zenginleştirmeye yönelik zorunlu faaliyetlere karşıt, özgürce seçilen ve fiziksel ve sosyal çevrenin değişmesi anlamına gelen faaliyetler olarak da tanımlanmaktadır (Aktaran: Karaküçük, 2005: 60).

Rekreasyon kavramının etkinlik çeşitlerine göre ve uygulama amaçlarına göre; bir rekreatif faaliyet, iş veya bir yarı boş zaman etkinliği olup olmadığı konusunda zaman zaman bazı anlayış farklılıkları ortaya çıkmaktadır. Katılımcıların yaklaşımlarına göre, bu farklılıkları belirlemenin güçlüğü bilinmektedir. Ancak, ortak özellikler dikkate alınarak ve örneklendirilerek olay, şu şekilde açıklanabilir. Örneğin; bir profesyonel futbolcu için faaliyet tamamen bir çalışma, iş amaçlıdır. Aynı kişinin para kazanmak amacıyla oynadığı veya zaman harcadığı futbol çalışmaları dışında, yani boş zamanında, arkadaşlarıyla beraber bir salonda, halı sahada, normal sahada veya herhangi bir yerde eğlenmek, dinlenmek, mutlu olmak gibi amaçlarla oynadığı futbol, bir rekreasyon faaliyetidir. Aynı futbolcunun, işi gereği yaptığı karşılaşmaları izleyen kişinin bu etkinliği de pasif bir rekreasyon faaliyetini içermektedir (Karaküçük, 2005: 62).

2.5. REKREASYON EĞİTİMİ

Boş zaman eğitimi, bireyin boş zamanının akıllı bir biçimde değerlendirilmesi eğitimidir. Boş zaman eğitimi, bireye, boş zaman etkinliğini seçeceği zaman, kullanacağı bazı estetik ve ahlaksal değerlerin kendisine mal edilmesinde yardımcı olan bir eğitimidir. Boş zaman eğitimi, insanların boş zamanlarını kullanmaya hazırlayan yardımcı bir süreç olarak düşünülmektedir. Bu kullanışta birey kişisel bir doyum sağlamalı ve tüm kişisel gelişmelerine katkıda bulunmalıdır. Bu eğitim, onlarda tutum ve değerler, ilgi ve beceriler edinme ve geliştirmeye yöneliktir. Yapıcı ve akıllı olarak boş zamandan yararlanılması, boş zaman eğitiminin işidir. Unutmamalıyız ki, boş zamanın değersiz olarak kullanılması sağlığın bozulmasına, aile yaşamının aksamasına, mesleki etkinliğin azalmasına ve yurttaşlık bilincinin bozulmasına yol açmaktadır. Boş zaman için eğitime, boş zaman değerlendirme yoluyla ulaşılır. Bu duruma göre boş zaman eğitimi, daha çok, birey ya da grupları bazı özel alanlarda beceri sahibi kılmaktadır (Tezcan, 1992: 250).

Eğitimin genel amaçları, başlıca şu noktalarda toplanmaktadır:

1. Bireylere temel bilgi edindirmek,
2. Kişiliğin geliştirilmesi,
3. Özellikle meslek, boş zaman ve toplumsal yaşam gibi durumlara hazırlama

Bu amaçların gerçekleştirilmesi için, bir boş zaman eğitimine olan gereksinim ortadadır. Birçok eğitimciye göre boş zaman eğitimi, çeşitli kurslar ya da müfredat programı dışındaki etkinlikler yoluyla boş zamanın değerli bir biçimde kullanılmasıdır. Kimileri de onu geniş ölçüde ilgilerin ve becerilerin yaratılması biçimindeki bir rehberlik sorunu olarak düşünürler. Bununla birlikte, boş zaman eğitiminin kişisel yaşamların zenginleştirilmesi, ilgiler yaratılması,

becerilerin geliştirilmesi kadar, bir yaşam felsefesini içine aldığı hususunda görüş birliğine varılmıştır (Tezcan, 1992: 251).

İnsanların rekreasyon faaliyetleri ile verimi etkileyecek olumsuz duygularının giderilmesinde; fiziki sağlığının gelişmesi yeni arkadaşlar edinmesi, yeni bilgiler öğrenmesi, günlük monotonluğun giderilmesi, kendine güven hissinin artması, ruhsal sağlığının gelişmesi, zeka gelişimine katkı sağlaması ve liderlik vasıflarının kazanılması gibi faydalar söz konusudur (Erturan ve Şahin, 2003: 175). İnsanlar yaş ilerledikçe daha fazla çalışma gerekliliğini kabullenirken, sonuçta daha az hareket etmeye başlarlar. Her gruptaki çocuk ve yaşlılar hayatın bütünlüğü içerisinde devam edebilen spor becerileri ve boş zaman aktivitelerine yönelmelidir (Zorba, 2001: 203). Toplumsal ve kişisel refah bakımından boş zaman saatlerinin kişisel gelişme ve toplumsal düzeni geliştirme olarak kullanılması, boş zaman eğitiminin amacıdır. Boş zaman, daha müreffeh bir yaşama hazırlanma ve kişiliğin geliştirilmesi için kullanılması yönünden iyi bir fırsattır (Tezcan, 1992: 250).

2.5.1. Rekreasyon ve Beden Eğitimi

Beden eğitimi spor, genel olarak ferdi yönden; insanın sağlığı, karakter gelişimi, morali ve verimliliğini yükseltmesi, milli yönden; sağlam, güçlü, ortak duygu ve davranışları yüksek bir insan gücü potansiyeli ve varlığı ile doğrudan ilgilidir. Milletlerarası yönden ise; devletler spor organizasyonları veya faaliyetlerine ya başarılı sporcularıyla aldığı iyi dereceler, ya da organizasyonu bizzat kendisinin başarıyla gerçekleştirmesiyle siyasal, kültürel, sosyal ve turizm yönlerinden tanıtım ve propaganda gerçekleştirerek fayda sağlarlar (Karaküçük, 1989: 87).

Beden eğitimi “insanın bütününe oluşturan fiziki, ruhi ve zihni niteliklerin, bulunduğu yaşın ve genetik kapasitenin gerektirdiği verim gücüne ulaşması için

rekabet olmaksızın yapılan faaliyetlerin tümüdür (DPT, 1983: 39). Günümüzdeki modern beden eğitimi ve spor anlayışı temel gelişim özellikleri olan fiziksel, zihinsel ve sosyal gelişim özelliklerini kazandırması ve insanların yaşam kalitelerini arttırmaya yöneliktir. Bu bağlamda günümüzde beden eğitimi ve spor aktiviteleri; sağlık, boş zamanları değerlendirme, performans, kendine güven, kişiler arası ilişkiler ve aktif yaşam tarzı alışkanlıklarının kazandırılması amacıyla yapılmaktadır. Beden eğitimi ve sporun ayrıca toplumsal bir yönü de vardır ki eğitimciler, bir ülkede düzenli spor yapan nüfusun çoğalmasını o ülkenin uygar olma durumunun bir göstergesi olarak kabul etmektedirler (Sunay, 2000: 9).

2.5.2. Rekreasyon Eğitimi ve Okul

Gençlik yıllarının doğasında, serbest zamandan daha çok koşturmaya ile geçen okul yaşantısı hâkimdir. Oysa zamanı kendini ve çevresini geliştirme, üretme ve mutlu etmek adına değerlendirmek önemlidir. Be nedenle, gençlere yaşamlarının kalitesini arttırmaya yönelik serbest zaman etkinliklerinin (rekreasyon) öğretilmesi, sunulması ve katılımlarının cesaretlendirilmesi gerekmektedir. Bu da bir süreci gerektirir (Çelebi ve arkadaşları, 2003: 122).

Rekreasyon kavramı, genellikle işten farklı bir eylem veya sosyal bir serbest zaman aktivitesi olarak tanımlanır. Rekreasyon programlarının amacı, her bireye çeşitli aktivitelerden seçilen hizmet olanakları sunmak, onların vücut ve zihinsel sağlığının gelişmesine yardımcı olmaktır. Serbest zamanı değerlendirme biçimi olan rekreasyon, katılanın serbest ve kişisel seçimine dayanır (Akt: Çolakoğlu ve Yenel, 2003: 147). Boş zaman değerlendirmede gönüllülük temeldir. Hoşlanma ve ilgi önem kazanır. Bireyin okuldan sonra katılmaktan hoşlanacağı bir araçtır.

Eğitimle, boş zamanların değerlendirilme amaçları aynıdır. Birbirine benzer ve birbirini tamamlar. Böylece okul, öğretmenleri yeniden eğiterek iki alana da

hizmet sağlayabilir. Okulların boş zaman eğitimi bakımından çeşitli işlevleri aşağıdaki gibi özetlenebilir(Tezcan, 1992: 253).

- Bireyin değerinin arttırılması ve onun yaşamında mutluluğu elde etmesi yönünden ona yardımcı olmak. O halde okullar, gence, boş zamanlarını iyi ve değerli bir biçimde kullanılmalarını öğretmekle sorumlu temel kurumlardır. Okul, bireyi, sadece yaşamını kazanması için eğitmez, aynı zamanda onu yaşamaya da hazırlar. Bireye yaşamasını öğretmesi yollarından birisi de, boş zaman eğitimidir.
- Bireyin boş zaman ilgilerini uyandırmak ve onu biçimlendirmek, bu konuda tutum ve değer geliştirmek,
- Boş zaman becerilerini öğretmek. Okul, boş zamanı kullanmakta gereksinim duyulan tüm becerileri ve duyum sağlayıcı becerileri vermek için ideal olarak en uygun yerdir. Okulların vereceği bazı beceriler, bireyin güvenliğine ve yaşamda kalmasına katkıda bulunarak zevk verir ve doyum sağlar.
- Boş zaman değerlendirme olanak ve hizmetleri sağlamak,
- Fiziksel kaynakları boş zamanların değerlendirilmesi için geliştirmek ve yararlanmak,
- Bireyleri boş zaman liderliği için hazırlamak,
- Diğer toplulukların kurumları ile sorumluluklar, ilgiler ve kaynaklar yönünden işbirliğine gitmek (Tezcan, 1992: 253).

2.5.3. Rekreasyon ve Spor

Spor, insanın, doğayla savaşırken kazandığı ana becerileri ve geliştirdiği araçlı-araçsız savaşma yöntemlerini, boş zamandaki artışa bağlı olarak, tek tek ya da topluca, barışçı biçimde ve benzetim yoluyla, oyun, oyalanma ve işten uzaklaşma için kullanmasına dayalı, estetik, teknik, fizik, yarışmacı ve toplumsal bir süreçtir (Fişek, 2003: 38). Spor, bireysel olarak fiziksel gelişim ve sağlık kazandırırken, aynı zamanda ruhsal olarak da yenilenme ve iyileşme

gerçekleştirmektedir. Bunun yanında spor, toplumsal dayanışma ve bütünleşmeyi sağlaması ile daha sağlıklı bir toplum yaratılmasında öncü ve destekçi bir unsur olma özelliğini korumaktadır. Çağdaş spor bilinci, sporun her türlü olumlu etkilerinden olabildiğince daha fazla sayıda insanın yararlandırılmasına imkan sağlayan düşünce tarzı ve maddi altyapının oluşturulması kapsamında sahip olunması gereken temel bir yaklaşımdır (DPT, 2000: 80). Çağımızda toplumların refah ve kültür düzeylerinin bir göstergesi olarak anlam kazanan spor, sosyal ve kültürel hayatta giderek önemli olmaktadır. Modern toplumlarda, boş zamanların değerlendirilmesinde en çok başvurulanan yollardan biriside spordur. Spor, insanların boş zamanlarını karşılamada önemli bir hareket alanı sağlarken, rekreasyon ise, sporun topluma yaygınlaşması, tanınması ve sportif başarılar elde edilmesinde önemli roller üstlenmektedir (İmamoğlu, 1992: 10, Aydın, 1997: 78, Karaküçük, 2005: 238).

Gelişen dünyamızda, çalışma saatleri giderek azalmaktadır. Bu husus insanların spora zaman ayırmalarını giderek kolaylaştırmaktadır. Böylece spor yapmayı belirleyen etmenlerden birisi olan boş zamanın artışı ile insanlar, spora yönelmektedirler (Tezcan, 1992: 619). Boş zamanlarda spor yapmanın dinlendirici olduğunu ve sağlığa olumlu etki yaptığını söyleyebiliriz (Güngörmüş ve diğerleri, 2006: 297). Bireylerin boş zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen faktörlerin bir çoğu aynı zamanda sportif faaliyetlere katılımını da etkiler. Çünkü sportif faaliyetler birer boş zaman değerlendirme faaliyetidir (Demir, 2003: 3).

Spor, toplum yaşamına çok değişik yollardan girerek, bireyleri doğrudan ya da dolaylı olarak kendisine bağımlı kılmış ve her zaman toplumun ilgisini canlı tutmayı başarmış bir sosyal olgudur. Bu olgu toplum yaşamında belirli görevler üstlenmektedir. Toplumun vazgeçilmez zevklerini, ihtiyaçlarını karşılayarak kendisine bağlayan bu olgu, günümüzün dünyasında büyük bir toplumsal kurum olduğunu kabul ettirerek, toplumu çok yakından ilgilendiren belli davranışlar, düşünceler, inançlar ve simgeler geliştirmiştir. Her toplumsal kurum gibi, diğer

toplumsal kurumlarla ilişki halindedir ve o toplumun hukukundan, siyasetinden, ekonomisinden, demografik, kültürel, coğrafi yapısından ve çevresinden ayrı düşünülemez (Aktaran: Kuter, 2006: 1).

Spor, rekreasyonun en kapsamlı, çeşitli ve ilgi çeken alanlarından birini oluşturmaktadır. Spor ve rekreasyon karşılıklı olarak birbirini etkilerler. Spor insanların rekreatif etkinliklerini karşılamada önemli bir hareket alanı sağlarken, rekreasyon da, sporun toplumsal yaygınlaşmasında ve sportif başarılar elde edilmesinde önemli roller üstlenmiştir. Spor bu rolünü genellikle; herkes için spor veya sağlık için spor gibi etkinlik rollerini yerine getirerek gerçekleştirmektedir. Spor bir boş zaman uğraşısı olarak yani amatörce yapılan haliyle rekreatif faaliyet özelliği taşımaktadır (Öztürk, 1998: 92). Spor ve rekreasyon, sağlıklı kalmanın bir aracı, boş zamanları değerlendirmenin bir şekli, sosyalleşme ve kurallara uymayı, öğrenmede eğitimin bir parçası olarak herkesi ilgilendiren bir olgudur. İnsanın özbenliğine uygun ve yapmaktan zevk aldığı toplumsal, kültürel ve sportif etkinliklere katılarak, günlük yaşamın sıkıcılığından kurtulması ve başka insanlarla etkileşerek toplumsal bir kişilik kazanmasıdır (Kaya ve Karaküçük, 2003: 215).

Siyasi otorite ve diğer kurumların etkililiği, çağdaş spor bilinci oluşturmada kolaylık sağlar. Çalışma saatlerinin düzenlenmesi, boş (serbest) zamanların güvence altına alınması, sosyal güvencedeki gelişimler, yatırımlar ve planlamalar sırasındaki spora katılımı artırıcı altyapı çalışmaları, çağdaş spor bilinci oluşturmada destekleyici unsurlardır (DPT, 2000: 82).

3. MATERİYAL VE YÖNTEM

3.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Adalet Bakanlığı merkez teşkilatı bünyesinde çalışan personel, örneklem grubunu ise Eğitim Dairesi Başkanlığı (35), Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı (34), Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı (64) ve Teknik İşler Dairesi Başkanlığında (85) çalışan toplam 218 personelden, rastgele yöntemle seçilmiş ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul etmiş 159 personel oluşturmaktadır.

3.2. Veri Toplama Aracı

Çalışmada kullanılan veri toplama aracı ankettir. Anket, belli bir konuda saptanmış hipotezlere ya da sorulara bağlı olarak, bir evren ya da örneklemini oluşturan kişilere hazırlanmış sorular yöneltmek suretiyle, sistemli bir veri toplama tekniğidir (Balcı, 2000: 158).

Uygulanan anket 2 bölümden oluşmakta ve 64 soru içermektedir. Birinci bölümde, katılımcıların demografik bilgilerini tanımlamaya yönelik sorulara, ikinci bölümde ise; boş zamanlarını değerlendirmeleri ile ilgili davranışlarını belirlemeye yönelik sorulara yer verilmiştir.

3.3. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması sırasında, kamu kurumunda veri toplamak amacıyla gerekli izinler alınmış, katılımcılara araştırmanın amacı hakkında bilgiler verilmiş ve uygulama yapılmıştır. Anketlerin uygulanması ve toplanması aşamasında gizlilik ilkesine bağlı kalınmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

İstatistiksel değerlendirmeler yapılmadan önce anketlerin doğru ve geçerli doldurulup doldurulmadığı kontrol edilmiştir. Anket soruları likert tipi ölçekle değerlendirilmeye alınmıştır. Likert tipi ölçekte “her zaman” yapılan faaliyetlerden “hiç” yapılmayan faaliyetlere doğru beş dereceli bir ölçek kullanılmıştır. Bu çalışmada yapılan etkinliklere katılma sıklığı “her zaman”, “sıklıkla”, “arasıra”, “nadiren” ve “asla” şeklinde beş ayrı skaladan oluşmuştur. Bu beş skalanın her birine birer puan verilmiştir. Bu puanlar en olumludan en olumsuz doğru “5”, “4”, “3”, “2”, “1” olarak sıralanmıştır.

Anketteki bütün soruların cevaplandırılması istenmiştir. Araştırmanın amacıyla yer alana alt problemlere uygun olarak toplanan veriler, kontrol edilmiş ve elektronik ortamda kayıt altına alınmıştır.

Veriler SPSS 15.0 (Statistical Package for the Social Sciences for Windows) istatistik Paket programı ile analiz edilerek, değişkenlerin frekans tabloları yüzde değerleri ile birlikte verilmiştir. Nitel değişkenler arasında anlamlı farkın olup olmadığına Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) testi yöntemi ile bakılmış ve .05 değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir. Ayrıca Katılımcıların eğitim durumlarına göre tercih ettikleri boş zaman aktivitelerine katılma sıklıkları çapraz tablolar olarak sunulmuştur.

4. BULGULAR

Tablo 1. Katılımcılara Ait Kişisel Bilgilerin Dağılımı

Değişkenler		f	%
Cinsiyet	Erkek	89	56.0
	Kadın	70	44.0
	Toplam	159	100.0
Yaş	≤ 25 yaş	15	9.4
	26 – 33 yaş	52	32.7
	34 – 41 yaş	49	30.8
	42 – 49 yaş	37	23.3
	50 ≥ yaş	6	3.8
	Toplam	159	100.0
Medeni Hal	Evli	117	73.6
	Bekar	42	26.4
	Toplam	159	100.0
En Uzun Süreli İkametiniz	Kırsal alan	5	3.1
	Kentsel alan	82	51.6
	Metropol	72	45.3
	Toplam	159	100.0
Eğitim	Lise	36	22.7
	Önlisans/Lisans	101	63.5
	Yüksek lisans/Doktora	22	13.8
	Toplam	159	100.0

Tablo 1. incelendiğinde araştırma kapsamında yer alan katılımcıların %56'sının erkek, %32.7'sinin 26-33 yaş grubunda %30.8'inin de 34-41 yaş grubunda olduğu, %73.6'sının evli, %51.6'sının yaşamlarının büyük çoğunluğunu kentsel alanda %45.3'ünü de metropoller de geçirdiği, %63.5'inin önlisans/lisans, %22.7'siinin lise, %13.8'inin de yüksek lisans/doktora mezunu oldukları görülmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların Haftalık Sahip Oldukları Boş Zaman Sürelerinin Yeterliliğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Haftalık Sahip Olunan Boş Zaman Süresinin Yeterliği	f	%
Kesinlikle Yetersiz	25	15.7
Yetersiz	44	27.7
Normal	59	37.1
Yeterli	27	17.0
Kesinlik Yeterli	4	2.5
Toplam	159	100.0

Tablo2’deki verilere göre, katılımcıların %37.1’inin boş zaman sürelerini “normal” buldukları görülürken, “kesinlikle yetersiz” olduğunu ifade edenlerin oranı ise %15.7’dir.

Tablo 3. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre Boş Zaman Sürelerinin Yeterliliğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

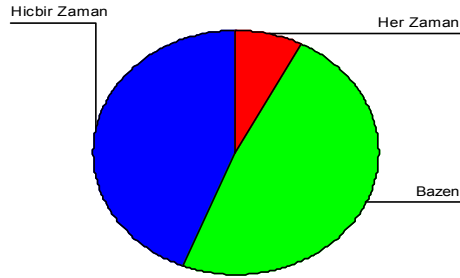
Eğitim Düzeyi	Haftalık Boş Zaman Süresinin Yeterliliği					Toplam
	Kesinlikle Yetersiz	Yetersiz	Normal	Yeterli	Kesinlikle Yeterli	%
	%	%	%	%	%	
Lise	4.4	9.4	3.8	3.8	1.3	22.6
Önlisans/Lisans	10.1	13.8	27.0	11.3	1.3	63.5
Yüksek Lisans / Doktora	1.3	4.4	6.3	1.9	.0	13.8
Toplam	15.7	27.7	37.1	17.0	2.5	100.0

Tablo 3’deki veriler incelendiğinde; Katılımcılara eğitim düzeylerine göre boş zaman sürelerinin yeterliliği sorulduğunda “Lise” mezunlarının % 9.4’ünün bu süreyi yetersiz bulduğu, “Önlisans/Lisans” mezunlarının % 27’sinin bu süreyi yeterli gördüğü ve “Yüksek Lisans/Doktora” mezunlarının % 6.3’ünün bu süreyi yine normal bulduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 4. Katılımcıların Boş Zamanları Değerlendirmede Güçlük Çekme Durumlarına ve Boş Zaman Faaliyetlerine En Çok Kimlerle Katıldıklarına İlişkin Dağılımları

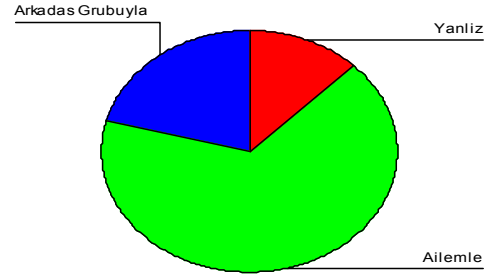
Faktör	Değişken	f	%
Boş Zamanlarınızı Değerlendirmekte Güçlük Çekiyor musunuz?	Her zaman	12	7,5
	Bazen	77	48,4
	Hiçbir zaman	70	44
	Toplam	159	100
Boş Zaman Faaliyetlerine En Çok Kimlerle Katılıyorsunuz?	Yalnız	20	12,6
	Ailemle	106	66,7
	Arkadaş Grubuyla	33	20,8
	Diğer	0	0
	Toplam	159	100

Bos Zamanlarinizi Degerlendirmede Gucluk Cekiyor musunuz?

Şekil 1: Katılımcıların Boş Zamanlarını Değerlendirmede Güçlük Çekme Durumları

Bos Zaman Faaliyetlerine En Cok Kimlerle Katiliyorsunuz?

Şekil 2: Katılımcıların Boş zaman Faaliyetlerine En Çok Kimlerle Katıldıklarına İlişkin Dağılımları

Yukarıdaki tablo ve şekiller incelendiğinde katılımcıların boş zamanlarını değerlendirirken %48.4'ünün "bazen" güçlük çektiği, %44'ünün "hiçbir zaman" güçlük çekmediği, %7.5'inin ise "her zaman" güçlük çektiği tespit edilmiştir.

Ayrıca katılımcıların boş zaman faaliyetlerine en çok kimlerle katıldığı incelendiğinde %66.7'sinin ailesi ile, %20.8'inin arkadaş grubuyla katılmayı tercih ettikleri belirlenmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre Boş Zamanlarını Değerlendirmekte Güçlük Çekip Çekmediklerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Eğitim Düzeyi	Boş Zamanlarınızı Değerlendirmekte Güçlük Çekme Durumu			Toplam
	Her Zaman	Bazen	Hiçbir Zaman	
	%	%	%	%
Lise	3.1	10.1	9.4	22.6
Önlisans/Lisans	3.8	32.7	27.0	63.5
Yüksek Lisans / Doktora	0.6	5.7	7.5	13.8
Toplam	7.5	48.5	44.0	100.0

Tablo 5’deki veriler incelendiğinde, katılımcılara eğitim düzeyleri ile boş zamanlarını değerlendirme de güçlük çekme durumları sorulduğunda “Lise” mezunlarının %10.1’inin ve Önlisans/lisans mezunu katılımcıların %32.7’sinin “bazen” güçlük çektikleri, Yüksek lisans/doktora düzeyine sahip olan katılımcılar ise %7.5’inin boş zamanlarını değerlendirmede “hiçbir zaman” güçlük çekmediklerini belirttikleri tespit edilmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların Refah Düzeylerine İlişkin Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	SS	df	MS	F	p
Gruplar arası	5.556	2	2.778	5.36	.006
Grup içi	80.834	156	.518		

Tablodaki veriler incelendiğinde bireylerin refah düzeylerinin gruplar arası dağılım değerinin ortalamasının 2.778, grup içi dağılım ortalamasının .518 olduğu belirlenmiş olup yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır [$F_{(2-158)}= 5.36$; $p<.05$]. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, eğitim durumu “Lise” olan katılımcıların puanları ($\bar{X}=2.55$) ile eğitim durumları “Önlisans/Lisans” ($\bar{X}=2.99$) ve “Yüksek Lisans/Doktora” ($\bar{X}=3.04$) olan katılımcıların puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 7. Katılımcıların Haftalık Sahip Oldukları Boş Zaman Süresinin Yeterliliğine İlişkin Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	SS	df	MS	F	p
Gruplar arası	1.182	2	.591	.563	.571
Grup içi	163.925	156	1.051		

Tabloya bakıldığında bireylerin “Haftalık boş zaman süresinin yeterliliğine ilişkin” görüşlerinde gruplar arası dağılım değerinin ortalaması .591, grup içi dağılım ortalamasının 1.051 olduğu tespit edilmiş olup herhangi bir ilişki ortaya çıkamamıştır [$F_{(2-158)}= .563$; $p>.05$].

Tablo 8. Katılımcıların Boş Zamanlarını Değerlendirmede Güçlük Çekme Durumlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	SS	df	MS	F	p
Gruplar arası	.675	2	.338	.875	.419
Grup içi	60.168	156	.386		

Yukarıdaki tabloda “Boş zamanlarınızı değerlendirmekte güçlük çekiyor musunuz?” sorusuna ilişkin katılımcıların gruplar arası ortalamasının .338 ve grup içi ortalamasının ise .386 olduğu görülmekte olup anlamlı bir ilişki ortaya çıkmamıştır [$F_{(2-158)} = .875$; $p > .05$].

Tablo 9. Katılımcıların Boş Zaman Faaliyetlerine En Çok Kimlerle Katıldıklarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	SS	df	MS	F	p
Gruplar arası	2.441	2	1.221	3.847	.023
Grup içi	49.496	156	.317		

Tablo 9 incelendiğinde katılımcıların boş zaman faaliyetlerine kimlerle katıldıklarına ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre katılımcıların verdikleri puanların gruplar arası dağılımının 1.221 ve grup içi dağılımlarının ortalamasının .317 olduğu belirlenmiş olup yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, eğitim durumu “Lise” olan katılımcıların puanları ($\bar{X}=1.86$) ile eğitim durumları “Önlisans/Lisans” ($\bar{X}=2.12$) ve “Yüksek Lisans/Doktora” ($\bar{X}=2.22$) olan katılımcıların puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır [$F_{(2-158)} = 3.847$; $p < .05$].

Tablo 10. Katılımcıların Boş Zamanlarında Ne Tür Etkilik Yaptıklarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımları

Boş zamanlarınızda yaptığınız etkinlik türleri?	Her zaman		Sıklıkla		Ara sıra		Nadiren		Asla	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Hiç bir şeyle uğraşmam, dinlenirim.	6	3.8	15	9.4	61	38.4	62	39.0	15	9.4
Kitap, gazete, dergi okurum.	28	17.6	67	42.1	48	30.2	16	10.1	0	0
Müzik dinlerim, müzik aleti çalarım.	19	11.9	35	22.0	39	24.5	48	30.2	18	11.3
Tv, video, vcd izlerim	24	15.1	48	30.2	52	22.7	33	20.8	2	1.3
Sinema ve tiyatroya giderim.	9	5.7	17	10.7	63	39.6	54	34.4	16	10.1
Çarşı, pazar gezerim; alışveriş yaparım.	17	10.7	35	22.0	60	37.7	39	24.5	6	5.0
Spor yaparım; spor yarışmalarını izlerim.	13	8.2	23	14.5	46	28.9	59	37.1	18	11.3
Sosyal, kültürel faaliyetlere katılırım.	17	10.7	25	15.7	49	30.8	57	35.8	11	6.9
Ailem ve çocuklarımla ilgilenirim.	70	44.0	56	35.2	22	13.8	11	6.9	0	0
Komşularıma veya akrabalarıma giderim.	18	11.3	32	20.1	63	39.6	39	24.5	7	4.4
Arkadaşlarla sohbet ederim, gezerim.	21	13.2	42	26.4	62	39.0	31	19.5	3	1.9
Kahvehaneye veya kafeterya ya giderim.	2	1.3	10	6.3	16	10.1	50	31.4	81	50.9
Bar, gazino, birahaneye vb. giderim.	0	0	2	1.3	10	6.3	41	25.8	106	66.7
Hobilerimle ilgilenirim.	16	10.1	28	17.6	56	35.2	36	22.6	23	14.5
İnternette yararlanırım (chat, oyun vb)	24	15.1	34	21.4	33	20.8	39	24.5	29	18.2
Ava giderim (kara ve su avı)	1	,6	1	,6	8	5.0	29	18.2	120	76.5

Katılımcıların boş zamanlarında ne tür etkinliklerde bulunduklarına ilişkin veriler incelendiğinde; %39'unun "nadiren" hiçbir şeyle uğraşmam, dinlenirim; %30.2'sinin "sıklıkla" tv, video ya da vcd izlerim; %39.6'sının "ara sıra" sinema ya da tiyatroya giderim; %42.1'inin "sıklıkla" kitap, gazete ya da dergi okurum; %30.2'sinin müzik dinlerim, müzik aleti çalarım; %37.1'inin "nadiren" spor yararım, spor yarışmalarını izlerim; %44'ünün "her zaman" ailem ve çocuklarımla geçiririm; %35.2'sinin "ara sıra" hobilerimle ilgilenilirim; %37.7'sinin "ara sıra" çarşı pazar gezerim, alışveriş yaparım şeklinde görüş bildirdikleri gözlenmiştir.

Tablo 11. Katılımcıların Eğitim Durumları İle Boş Zamanlarında Hiçbir Şeyle Uğraşmam Dinlenirim Tercihlerine İlişkin Dağılımları

Hiçbir şeyle uğraşmam dinlenirim.		Asla	Nadiren	Arasıra	Sıklıkla	Her Zaman	Toplam
Lise	f	4	13	8	9	2	36
	%	2.5	8.2	5.0	5.7	1.3	22.6
Önlisans/Lisans	f	9	40	45	5	2	101
	%	5.7	25.2	28.3	3.1	1.3	63.5
Y.lisans/Doktora	f	2	9	8	1	2	22
	%	1.3	5.7	5.0	0.6	1.3	13.8
Toplam	f	15	62	61	15	6	159
	%	9.4	39.0	38.4	9.4	3.8	100.0

Tablo 11 incelendiğinde katılımcıların eğitim durumlarına göre boş zamanlarında yaptıkları etkinliklerden “hiçbir şeyle uğraşmam, dinlenirim” tercihlerine ilişkin görüşlerinde; lise mezunu olanların %8.2’sinin “nadiren”, önlisans/lisans mezunlarının %28.3’ünün “arasıra” ve y.lisans/doktora mezunlarının ise %5.7’sinin “nadiren” dinlenmeyi tercih ettikleri tespit edilmiştir.

Tablo 12. Katılımcıların Eğitim Durumları İle Boş Zamanlarında Kitap, Gazete Dergi Okuma Tercihlerine İlişkin Dağılımları

Kitap, gazete dergi okurum.		Asla	Nadiren	Arasıra	Sıklıkla	Her Zaman	Toplam
Lise	f	0	2	14	13	7	36
	%	.0	1.3	8.8	8.2	4.4	22.6
Önlisans/Lisans	f	0	11	30	44	16	101
	%	.0	6.9	18.9	27.7	10.1	63.5
Y.lisans/Doktora	f	0	3	4	10	5	22
	%	.0	1.9	2.5	6.3	3.1	13.8
Toplam	f	0	16	48	67	28	159
	%	.0	10.1	30.2	42.1	17.6	100.0

Tablo 12 incelendiğinde katılımcıların eğitim durumlarına göre boş zamanlarında yaptıkları etkinliklerden “kitap, gazete, dergi okuma” tercihlerine ilişkin görüşlerinde; lise mezunu olanların %8.8’inin “ara sıra”, önlisans/lisans mezunlarının %27.7’sinin “sıklıkla”, ve y.lisans/doktora mezunlarının ise %6.3’nün “sıklıkla” kitap, gazete, dergi okumayı tercih ettikleri tespit edilmiştir.

Tablo 13. Katılımcıların Boş Zamanlarında Yaptıkları Spor Etkinliklerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımları

Boş Zamanlarınızda Yaptığınız Spor Etkinlikleri?	Her zaman		Sıklıkla		Ara sıra		Nadiren		Asla	
	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%
Yürüyüş	48	30.2	50	31.4	33	20.8	23	14.5	5	3.1
Futbol	12	7.5	12	7.5	35	22.0	41	25.8	59	37.1
Yüzme	5	3.1	11	6.9	39	24.5	47	29.6	57	35.8
Raket sporları	2	1.3	6	3.8	12	7.5	33	20.8	106	66.7
Açık alanda koşular	5	3.1	10	6.3	34	21.4	52	32.7	58	36.5
Voleybol	2	1.3	9	5.7	33	20.8	53	33.3	62	39.0
Basketbol	3	1.9	9	5.7	30	18.9	41	25.8	76	47.8
Jimnastik,aerobik,step	7	4.4	10	6.3	25	15.7	38	23.9	79	49.7
Bisiklet	7	4.4	11	6.9	27	17.0	42	26.4	72	45.3
Halk oyunları / Modern danslar	2	1.3	7	4.4	27	17.0	32	20.1	91	57.2
Uzakdoğu sporları	0	0	1	,6	5	3.1	23	14.5	130	81.8
Avcılık-atıcılık	1	,6	2	1.3	4	2.5	29	18.2	123	77.4
Vücut geliştirme	0	0	6	3.8	4	2.5	19	11.9	130	81.8
Kayak	0	0	0	0	0	0	20	12.6	139	87.4
Bowling	1	,6	6	3.8	6	3.8	23	14.5	123	77.4
Dağcılık – Kampçılık	0	0	2	1.3	4	2.5	11	6.9	142	89.3
Kürek – Yelken	0	0	1	,6	3	1.9	5	3.1	150	94.3
Binicilik	1	,6	0	0	0	0	8	5.0	150	94.3

Yukarıdaki veriler incelendiğinde katılımcıların boş zamanlarında spor etkinliği olarak, %30.2'sinin “her zaman” yürüdükleri, %22'sinin “ara sıra” futbol oynadıkları, %29.6'sının “nadiren” yüzme sporuyla ilgilendikleri, %20.8'inin “nadiren” raket sporlarıyla ilgilendikleri, %6.3'ünün “sıklıkla” açık alanda koştukları, boş zamanlarında %20.8'inin “ara sıra” voleybol oynadıkları, %25.8'inin “nadiren” basketbol oynadıkları, %20.1'inin ise “nadiren” halk oyunları ya da modern danslarla ilgilendikleri, %11.9'unun “nadiren” vücut geliştirme sporuyla ilgilendiği, %94.3'ünün ise “asla” kürek, yelken ve binicilik sporuyla ilgilenmedikleri görülmektedir.

Tablo 14. Katılımcıların Eğitim Durumları İle Boş Zamanların da Yürüyüş Yapma Tercihlerine İlişkin Dağılımları

Spor etkinliği olarak; yürüyüş yaparım.		Asla	Nadiren	Arasıra	Sıklıkla	Her Zaman	Toplam
Lise	f	2	3	9	13	9	36
	%	1.3	1.9	5.7	8.2	5.7	22.6
Önlisans/Lisans	f	2	14	20	32	33	101
	%	1.3	8.8	12.6	20.1	20.8	63.5
Y.lisans/Doktora	f	1	6	4	5	6	22
	%	0.6	3.8	2.5	3.1	3.8	13.8
Toplam	f	5	23	33	50	48	159
	%	3.1	14.5	20.8	31.4	30.2	100.0

Tablo 14 incelendiğinde katılımcıların eğitim durumlarına göre boş zamanlarında yaptıkları spor etkinliklerinden “yürüyüş yapma” tercihlerine ilişkin görüşlerinde; lise mezunu olanların %8.2’sinin “sıklıkla”, önlisans/lisans mezunlarının %20.8’inin “her zaman”, y.lisans/doktora mezunlarının ise %3.8’inin “her zaman” yürüyüş yapmayı tercih ettikleri tespit edilmiştir.

Tablo 15. Katılımcıların Boş Zamanlarında Katıldıkları Spor Etkinliklerini Nerede Gerçekleştirdiklerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımları

Sporu Nerede Yapıyorsunuz?	Herzaman		Sıklıkla		Ara sıra		Nadiren		Asla	
	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%
Evde	12	7.5	36	22.6	74	46.5	31	19.5	6	3.8
Üniversitelerin spor tesisinde	7	4.4	9	5.7	33	20.8	28	17.6	82	51.6
Özel spor tesislerinde	7	4.4	28	17.6	37	23.3	26	16.4	61	38.4
Devlete ait tesislerde ve kulüp tesislerinde	4	3.1	12	7.5	28	17.6	31	19.5	83	52.2
Doğada	35	22.0	41	25.8	35	22.0	29	18.2	19	11.9

Yukarıdaki tabloya bakıldığında, katılımcıların boş zamanlarında yaptıkları spor etkinliklerine, %46.5’inin “ara sıra” evde, %17.6’sının “nadiren” üniversitelerin spor tesislerinde, %23.3’ünün “ara sıra” özel spor tesislerinde, %25.8’inin “sıklıkla” doğada katıldıkları görülmektedir.

Tablo 16. Katılımcıların Boş Zamanlarında Hangi Amaçla Spor Yaptıklarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımları

Spor yapma amacınız nelerdir?	Herzaman		Sıklıkla		Ara sıra		Nadiren		Asla	
	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%
Sağlığını koruma isteğinden	74	46.5	43	27.0	24	15.1	13	8.2	5	3.1
Sporu hayattan zevk alma aracı olarak görmem	44	27.7	32	20.1	34	21.4	27	17.0	22	13.8
Alışkanlık haline gelmesi	41	25.8	34	21.4	32	20.1	28	17.6	24	15.1
Boş zamanları değerlendirmede iyi bir araç olması	39	24.5	36	22.6	32	20.1	31	19.5	21	13.2
Yeni arkadaşlar edinmede araç olması	2	1.3	4	2.5	23	14.5	47	29.6	83	52.2
Çevremde sporla ilgilenen insanların var olması	3	1.9	12	7.5	23	14.5	46	28.9	75	47.2
Sporun çalışma verimini artırdığına olan inancından	14	8.8	22	13.8	27	17.0	40	25.2	56	35.2
Zararlı alışkanlıklardan uzak tuttuğundan	39	24.5	36	22.6	22	13.8	29	18.2	33	20.8
Sporu sevdiğinden	58	36.5	45	28.3	32	20.1	12	7.5	12	7.5

Tablo 16'ya bakıldığında katılımcıların spor etkinliklerine; %46,5'inin "her zaman" sağlığını koruma isteğinden, %27,7'sinin "her zaman" sporu hayattan zevk alma aracı olarak görmesinden, %25,8'inin "her zaman" sporu alışkanlık haline getirdiğinden, %24,5'inin "her zaman" sporun boş zamanları değerlendirmede iyi bir araç olmasından dolayı katıldıkları, %28,9'unun "nadiren" çevresinde sporla ilgilenen insanlar var olduğu için spor yaptığı, %36,5'inin ise "her zaman" sporu sevdiği için boş zamanlarında spor etkinliklerine katıldıkları görülmüştür.

5. TARTIŞMA

Çalışmanın bu bölümünde öncelikli olarak, katılımcıların eğitim durumlarına göre boş zaman sürelerinin yeterliğine ve boş zamanlarını değerlendirme de güçlük çekme durumlarına ilişkin elde edilen sonuçlar tartışılmıştır. İkinci olarak ise, katılımcıların eğitim durumlarına göre boş zamanlarında katıldıkları etkinlik türleri, boş zamanlarında tercih ettikleri spor faaliyetleri, boş zaman faaliyetlerini tercih etme nedenleri ile bu faaliyetleri daha çok nerelerde gerçekleştirdiklerine ilişkin elde edilen bulgular tartışılmıştır.

Çalışma sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde, katılımcılardan haftalık sahip oldukları boş zaman süresini “yetersiz” ve “kesinlikle yetersiz” olarak ifade edenlerin oranının %43.4 olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 2). Güngörmüş (2007:75) Özel sağlık spor merkezlerinden hizmet alan bireylerin rekreasyonel egzersize güdüleyen faktörleri belirlemek amacıyla yapmış olduğu çalışmada katılımcılardan haftalık sahip olunan boş zaman süresini “yetersiz” ve “kesinlikle yetersiz” olarak ifade edenlerin oranının %31.4 olduğunu belirtmiştir. Bu sonuçlar çalışmamız sonuçları ile paralellik göstermekle birlikte, elde edilen sonuç, katılımcıların yeterli düzeyde boş zamana sahip olmadıkları ya da bu faaliyetlere katılamadıkları şeklinde yorumlanabilir. Öte yandan boş zamanlarını değerlendirme de “hiçbir zaman” güçlük çekmeyen katılımcıların oranının (%44.0) yüksek olduğu tespit edilmiştir (Tablo 4) . Sonuçların birbirine paralellik göstermemesi katılımcıların boş zamanlarının yetersiz olmasına rağmen bu zamanı etkin ve planlı bir şekilde değerlendirdikleri şeklinde yorumlanabilir.

Araştırma sonuçlarına göre çalışmamıza katılanlardan %56'sının cinsiyetinin erkek olduğu, %63.5'inin eğitim durumunun önlisans/lisans; %13.8'inin yüksek lisans/doktora mezunu oldukları saptanmıştır (Tablo 1). Güngörmüş (2007: 72) yaptığı doktora çalışmasında katılımcıların %55.1'inin cinsiyetinin erkek olduğunu belirtmiş, İlban ve Özcan (2003: 202) Demografik

özelliklere göre boş zaman değerlendirme tercihlerindeki farklılaşma üzerine yaptıkları araştırmalarında katılımcıların %62'sinin önlisans/lisans, %13.5'inin lisansüstü eğitim durumuna sahip olduklarını saptamışlardır.

Elde edilen veriler neticesinde eğitim durumlarına göre önlisans/lisans ve yüksek lisans/doktora mezunlarının % 34.5'inin boş zamanlarını değerlendirmede “hiçbir zaman” güçlük çekmedikleri, aynı katılımcı grubunun %38.4'ünün boş zamanlarını değerlendirmede “bazen” güçlük çektikleri belirlenmiştir (Tablo 5). Karaküçük (2005: 383) yaptığı çalışmada, öğretmenlerin %46.4'ünün boş zamanları değerlendirmede güçlük çekmediklerini, %33.8'inin ise bazen güçlük çektiklerini saptamıştır. Bu sonuca göre boş zamanları değerlendirmede karşılaşılan güçlük çekme durumuyla bireyin eğitim düzeyi arasında bir ilişki bulunduğu söylenebilir.

Elde edilen verilere göre katılımcıların refah düzeylerine göre eğitim durumlarına ilişkin puanlarını belirlemeye yönelik yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarında; eğitim durumu “Lise” olan katılımcıların puanları ile eğitim durumları “Önlisans/Lisans” ve “Yüksek Lisans/Doktora” olan katılımcıların puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır (Tablo 6).

Katılımcıların boş zaman faaliyetlerine kimlerle katıldıklarına ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre eğitim durumları “Lise” olan katılımcıların puanları ile eğitim durumları “Önlisans/Lisans” ve “Yüksek Lisans/Doktora” olan katılımcıların puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır (Tablo 9).

Araştırmaya katılanların boş zamanlarında yaptıkları etkinlik türleri incelendiğinde, boş zamanlarında “her zaman” kitap gazete, dergi okurum, şeklinde cevap verenlerin oranının %17.6 olduğu, boş zamanlarını “her zaman” müzik dinleyerek ya da müzik aleti çalarak geçirenlerinin oranının %11.9 olduğu saptanmıştır (Tablo 10). Ekici ve arkadaşları (2003: 172) Oryantring hakemlerinin

spor yapma alışkanlıkları ve yaşam tarzları üzerine yaptıkları araştırmada boş zamanlarında müzik dinlemeyi tercih edenlerin oranının %12.76 olduğunu, boş zamanlarında kitap ya da gazete okumayı tercih edenlerin oranını da %17.02 olarak tespit etmişlerdir. Bu sonuçlar çalışmamız sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Araştırma neticesinde katılımcıların boş zaman etkinliği olarak, %30.7'sinin “her zaman” ve “sıklıkla” çarşı pazar gezerim, %22.7'sinin spor yaparım, spor yarışmalarını izlerim; %7.6'sının kahvehaneye veya kafeteryaya giderim şeklinde görüş bildirdikleri belirlenmiştir (Tablo 10). Karaküçük ve Ermihan (1996: 62) Voleybol basketbol ve hentbol hakemlerinin boş zamanlarını değerlendirmede hakemlik anlayışları üzerine yapmış oldukları çalışmada, boş zaman etkinliği olarak hakemlerin %25'inin çarşı pazar vb geziler yaptığını, %19'unun kahvehaneye gittiğini, boş zamanlarını spor yaparak değerlendirenlerin oranının %62 olduğunu saptamışlardır. Araştırma sonuçlarımız bu çalışma ile paralellik göstermektedir.

Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların %30.2'si boş zamanlarında “her zaman” yürüyüş yapmayı, %3.1'i yüzmeyi, katılımcıların %15'i ise “her zaman” ve “sıklıkla” futbol oynamayı tercih etmektedirler (Tablo 13). Özdemir ve diğerleri (2006: 13) Türkiye taş kömürü kurumu genel müdürlüğünde çalışan yeraltı işçilerinin boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıklarının belirlenmesi amacıyla yapmış oldukları çalışmada, işçilerin sportif-fiziksel aktivitelerden öncelikle futbol %30.1, balık tutma %22.7, yüzmeye %17.5, doğa yürüyüşü %15 ve atıcılık-avcılık %10.6 ile ilgilendiklerini saptamışlardır. Bu sonuçlar çalışmamız sonuçları ile paralellik göstermemektedir. Özdemir ve diğerlerinin yapmış olduğu araştırmada, çalışma grubunun eğitim seviyelerinin düşük olması çalışma sonuçlarının benzeşmemesinin kaynağı olarak düşünülmektedir. Öte yandan Pulur (2003: 430) üniversite akademik ve idari personeli üzerinde yaptığı çalışmada futbolu %17.3, yüzmeyi %2.0, yürüyüşü %27.4 olarak tespit etmiştir. Bu sonuçlar çalışmamız sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Katılımcıların boş zamanlarında hangi amaçla spor yaptıklarına ilişkin elde edilen veriler incelendiğinde %27'sinin "sıklıkla" sağlığını koruma isteğinden, %27.7'sinin "her zaman" sporu hayattan zevk alma aracı olarak görmesinden tercih ettikleri belirlenmiştir (Tablo 16). Yeniçeri ve arkadaşları (2006: 35) yaptıkları araştırmada katılımcıların %25.78'inin boş zaman değerlendirme faaliyetlerinin vücutları üzerinde olumlu etkiler bıraktığını, % 14.21'si eğlendirici bulduklarını, Mengütay ve arkadaşları ise (2006: 46) Yerel yönetimlerde çalışanların katıldıkları rekreatif etkinliklere yönelten nedenler ve kazanımları üzerine yaptıkları araştırmada, katılımcıların %14.3'ünün sağlığını olumlu yönde etkilediği, %13.1'inin ise rahatlatıp iş verimini artırdığı için tercih ettiklerini saptamışlardır. Literatür bilgileri çalışmamız sonuçlarını destekler niteliktedir.

Çalışmaya katılanların boş zamanlarında yaptıkları etkinlik türleri incelendiğinde "Her zaman" ve "Sıklıkla" "Kitap gazete ve dergi okumayı" tercih edenlerin oranının toplamda %59.7 olduğu belirlenmiştir (Tablo 12). Süzer (1997: 43) Üniversite öğrencilerinin sosyal ve ekonomik özelliklerine göre boş zaman faaliyetlerini değerlendirme biçimlerini araştırdığı çalışmasında öğrencilerin %91'inin boş zamanlarında kitap okumayı tercih ettiklerini belirtmiştir. Eğitim düzeyinin bireyin okuma alışkanlıkları ve tercihleri üzerinde etkili olması bu sonucun nedeni olarak gösterilebilir.

Katılımcıların boş zamanlarında yaptıkları etkinliklerde "ara sıra" sinema ve tiyatroya gitmeyi tercih edenlerin oranı %39.6 olarak tespit edilmiştir (Tablo 10). İlban ve Özcan (2003: 203) Demografik özelliklere göre boş zaman değerlendirme tercihlerindeki farklılaşma üzerine yaptıkları araştırmalarında eğitim durumu önlisans, lisans ve yüksek lisans olanların boş zaman faaliyeti olarak sinema, tiyatro, konser vb. katılmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bu sonuç çalışmamız sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Katılımcıların boş zamanlarında spor yapma amaçlarına ilişkin olarak %46.5'inin "her zaman" sağlığını koruma isteğinden spor aktivitelerini tercih ettikleri belirlenmiştir (Tablo 16). Özdiñ (2005: 81) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada, sağlıklı olmak, formda kalmak ve stresten uzaklaşmak gibi nedenlerin spor yapmadaki en önemli amaçlar olduğunu, öğrencilerin daha çok zinde kalmak gibi bedensel amaçlarla spora yöneldiklerine işaret etmektedir. Ayrıca edilen bu sonucu destekler nitelikte Güngörmüş (2007: 95) doktora çalışmasında, eğitim düzeyi arttıkça bireylerin sağlıklı yaşam bilinci kazandıklarını belirtmiştir. Elde edilen sonuç, çalışmada elde edilen bulgularla paralellik göstermektedir.

6. SONUÇ

Bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak, istendik değişme meydana getirme süreci “eğitim” olarak tanımlanmaktadır. Birey yaşamı içerisinde, gerek zorunlu olarak (formal), gerekse farkında olmayarak (informal) bu eğitim sürecinin öğreneni konumundadır. Adalet Bakanlığı çalışanlarının eğitim düzeylerine göre boş zaman değerlendirme alışkanlıklarının tespit edilmesinin amaçlandığı bu çalışmada elde edilen sonuçlar kısaca şu şekilde özetlenebilir.

Bulgulara göre, bireylerin yeterli düzeyde boş zamana sahip olamadıkları ancak azda olsa sahip oldukları boş zaman sürecini, eğitim durumları yükseldikçe daha etkin ve planlı bir şekilde değerlendirdikleri anlaşılmıştır.

Araştırma grubunun boş zamanlarını değerlendirme tercihleri incelendiğinde; eğitim seviyesi düşük olan bireylerin daha çok kendi başlarına, boş zaman faaliyetlerine katıldıkları; eğitim seviyesi yükseldikçe birlikte yapılan faaliyetlerin arttığı gözlenmiştir. Katılımcıların eğitim düzeyinin yükselmesine paralel olarak, bireylerin boş zaman tercihlerinde de değişiklikler olduğu gözlemlenmektedir. Bununla birlikte bireylerin eğitim durumlarının boş zamanlarında tercih ettikleri faaliyetleri doğrudan etkilediği düşünülmektedir. Öte yandan araştırma neticesinde, eğitim seviyelerine bağlı olarak katılımcıların kendi sağlıklarına daha fazla özen gösterdikleri, katıldıkları faaliyetleri buna göre tercih ettikleri belirlenmiştir.

Planlı olarak, etkinliklere katılarak kullanılan boş zaman süresinin, kısa da olsa; bireye plansız ve hiçbir etkinliğe katılmayarak geçirilecek uzun süreli boş zamandan daha fazla katkı sağlayacağı bir gerçektir. Boş zamanları değerlendirme başlı başına bir eğitim süreci olarak görülmektedir. Çalışmamızda da eğitim seviyesi yüksek olan katılımcıların boş zamanları yetersiz de olsa, bu zamanı etkin

olarak değerlendirmeye çalıştıkları anlaşılmaktadır. Sonuç olarak; eğitim düzeyinin, bireylerin boş zamanlarını değerlendirme tercihleri üzerinde etkili olduğu söylenbilir. Bu sonuçtan hareketle, çalışmaya ilişkin ve genel olarak aşağıdaki nerileri sıralayabiliriz;

- Toplumdaki farklı denek grupların araştırmalara dâhil edilmesi,
- Gelecekteki çalışmalarda evren ve örneklem grubunun genişletilerek, daha büyük gruplarla çalışmaların tasarlanması,
- Bu tip bilimsel çalışmaların değişik eğitim düzeylerinde ve iş alanları üzerinde geliştirilerek daha sık yapılması,
- Bireyin devamlı olarak içinde bulunduğu eğitim sürecinde, boş zaman eğitiminin önemi konusunda bilgilendirilmesi,
- Sosyal bir varlık olan insanın etkileşimde bulunduğu, toplumun tüm kesimlerinin boş zaman eğitimi konusunda bilinçlendirilmesi,
- alışan bireylerin verimlerini arttırmaya yönelik kurumları tarafından boş zamanların değerlendirilmesine yönelik çeşitli plan, proje ve faaliyetlerin yapılması.

7. ÖZET

Bu araştırma; bireylerin eğitim düzeylerinin, boş zaman değerlendirme tercihleri üzerindeki etkilerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın örneklemi Adalet Bakanlığı Merkez Teşkilatının çeşitli daire başkanlıklarında görev yapan 159 personel oluşturmaktadır.

Araştırmada, veri toplama aracı olarak 64 sorudan oluşan bir anket kullanılmıştır. Veriler SPSS 15.0 İstatistik Paket programı ile analiz edilerek, değişkenlerin frekans tabloları yüzde değerleri ile birlikte verilmiştir. Nitel değişkenler arasında anlamlı farkın olup olmadığına Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) testi yöntemi ile bakılmış ve .05 değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir. Ayrıca Katılımcıların eğitim durumlarına göre tercih ettikleri boş zaman aktivitelerine katılma sıklıkları çapraz tablolar olarak sunulmuştur.

Araştırma sonuçlarına göre; bireylerin yeterli düzeyde boş zamana sahip olamadıkları ancak azda olsa sahip oldukları boş zaman sürecini, eğitim durumları yükseldikçe daha etkin ve planlı bir şekilde değerlendirmeye çalıştıkları anlaşılmıştır. Ayrıca eğitim seviyesi düşük olan bireylerin daha çok kendi başlarına, boş zaman faaliyetlerine katıldıkları; eğitim seviyesi yükseldikçe birlikte yapılan faaliyetlerin arttığı gözlenmiştir. Dolayısıyla eğitim düzeyinin, bireylerin boş zamanlarını değerlendirme tercihleri üzerinde etkili olduğu saptanmıştır.

8. SUMMARY

This research has been made in order to determine the effects of education level of individuals on their choices of free times activities.

The pattern of this research constitutes 159 people from different departments of the Ministry of Justice.

A survey consisting of 64 questions has been applied as an instrument for data collection in this research. The data have been analysed through SPSS 15.0 statistical program. Besides, whether there is a meaningful difference among objective variables has been studied through Pearson chi-square testing method and evaluated at the level of 0.05. Also ANOVA cross tabulation and described analyses was used to find the statical results.

According to the results of the research, it has been found out that individuals do not have enough free time but they use their limited free time in a more effective and organized way as their education level increases. Moreover, individuals with low level of education participate in free time activities mostly on their own but as their level of education increases, they tend to spend their free time together with other people. Thus, it has been revealed that the education level of individuals affects their choices of spending their free time.

9. KAYNAKLAR

1739 Sayılı “Milli Eğitim Temel Kanunu”, Son Erişim Tarihi: 24/03/2007, (http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2006/takvim/egitim_sistemi.html)

ADAIR, J., ADAIR, T.; “Zaman Yönetimi”, (Çeviren: Bengi Güngör), Öteki Yayınevi, Ankara, 1996

ADDINGTON, J. E.; “%100 Düşünce Gücü”, (Çeviren: Birol Çetinkaya), Akaşa Yayınları, İstanbul, 1996

ARIKAN, A. N., YILDIRAN, İ.; “Farklı Branşlardaki Spor Seyircilerinin Spor Ortamına İlişkin Görüşleri”, Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt:12, No:2, 551-560, 2004

AYDIN M.; “Kurumlar Sosyolojisi”, Vadi Yayınları, Ankara, 1997

AYTAÇ Ö.; “Kapitalizm ve Hegemonya İlişkileri Bağlamında Boş Zaman”, C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 28, No:2, 115-138, Aralık 2004

AYTAÇ, Ö.; “Sosyoloji”, Üniversite Kitabevi, Elazığ, 2002

AZİZ A.; “Kitle İletişim Araçları İle Yaygın Eğitim”, TED Bilim Dizisi No: 11, Şafak Matbaacılık, (Türk Eğitim Derneği 11. Eğitim Toplantısı, 12-13 Kasım 1987, Editör: Mesut Özgen), Bildiri 3, s. 69-91, 1987

BAL Ç.; “Zaman Nedir”, <http://www.zamandayolculuk.com/cetinbal/ZAMANNEDIR.HTM>, (04-07-06), Denizli, 2002

BALCI A.; “Sosyal Bilimlerde Araştırma, Yöntem Teknik ve İlkeler”, Pegem A Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara, 2000

BAŞARAN İ.E.; “Eğitim Yönetimi”, Feryal Matbaası, Ankara, 2000

BAŞARAN İ.E.; “Eğitime Giriş”, Kadioğlu Matbaası, Ankara, 1994

BAŞARAN İ.E.; “Türkiye Eğitim Sistemi”, G.Ü. Merkez Kütüphanesi (LA942BAŞ1994), 1994

BAYRAKTAR G.; “Beden Eğitimi Ve Spor Bölümü Öğrencilerinin Boş Zaman Değerlendirme Anlayış ve Alışkanlıklarının İncelenmesi”, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2003

BİNBAŞIOĞLU C.; “Eğitime Giriş”, Binbaşioğlu Yayınevi, Kadioğlu Matbaası, Ankara, 1988

BÜLBÜL A.S.; “Dünyada ve Ülkemizde Yaygın Eğitim”, TED Bilim Dizisi No: 11, Şafak Matbaacılık, (Türk Eğitim Derneği 11. Eğitim Toplantısı, 12-13 Kasım 1987, Editör: Mesut Özgen), Bildiri 1, s.3-32,

BÜYÜKKARAGÖZ S., MUŞTA M., YILMAZ H., PİLTEN Ö.; “Eğitime Giriş”, Günay Ofset Matbaacılık, Konya, 1997

BÜYÜKÖZTÜRK Ş.; “İstatistik Araştırma Deseni (SPSS Uygulamaları) ve Yorum”, Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, Pagem Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara, 2003

CAN, H.; “Organizasyon ve Yönetim”, Siyasal Kitabevi, Genişletilmiş 3. Baskı, Ankara, 1994

ÇAĞATAY N.; “Geçmişten Bugüne Türk Gençliği”, (Gençliğin Eğitimi Konulu Yarışma Derlemesi)Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, No: 274, Doğu Matbaacılık, s. 1-12, Ankara, 1986

ÇELEBİ M., ALKURT S.Ö., DOĞU G.; “Yüksek Öğretim Kurumlarında Serbest Zaman Etkinlikleri Düzenleyen Öğrencilerin, Karar Verme Sürecinde Ortaya Çıkan Roller”, I. Gençlik Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu (21-22 Mayıs 2003), Bildiriler Kitabı, (Editör: Tekin Çolakoğlu, E. Esra Erturan), 121-129, Ankara, 2003

ÇOLAKOĞLU T., YENEL F.; “Üniversite Öğrencilerinin Orienteering Sporuna Katılım Nedenleri ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma”, I. Gençlik Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu (21-22 Mayıs 2003), Bildiriler Kitabı, (Editör: Tekin Çolakoğlu, E. Esra Erturan), 146-155, Ankara, 2003

DEMİR C.; “Demografik Özellikler İle Sağlanan İmkanların Sportif Faaliyet Tercihleri Üzerine Etkileri, Üniversite Gençliğine Yönelik Bir Uygulama”, I. Gençlik Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu (21-22 Mayıs 2003), Bildiriler Kitabı, (Editör: Tekin Çolakoğlu, E. Esra Erturan), 1-24, Ankara, 2003

DODURGALI A.; “Eğitim Sosyolojisi”, Marmara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Yayınları No: 86, İstanbul, 2000

DÖNMEZER S.; “Sosyoloji”, Beta Basım Yayım, 10. Baskı, İstanbul, 1990

DPT (Devlet Planlama Teşkilatı); “4. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Eğitim Özel İhtisas Komisyonu Raporu”, DPT Yayın No: 1591, Ankara, 1977

DPT (Devlet Planlama Teşkilatı); “5. Beş Yıllık Kalkınma Planı, S.İ.Ö.K. Raporu”, Dpt Yayınları, Ankara, 1983

DPT (Devlet Planlama Teşkilatı); “8. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Beden Eğitimi, Spor ve İstanbul Olimpiyatları Özel İhtisas Komisyonu Raporu”, Yayın No: 2513, (<http://ekutup.dpt.gov.tr/egitim/beden/oik530.pdf>), Ankara, 2000

EKENCİ G., İMAMOĞLU F.; “Spor İşletmeciliği”, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2002

EKİCİ S., İREZ S.G., ZORBA E.; “Oryantring Hakemlerinin Spor Yapma Alışkanlıkları ve Yaşam Tarzları Üzerine Bir Araştırma” I. Gençlik Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu (21-22 Mayıs 2003), Bildiriler Kitabı, (Editör: Tekin Çolakoğlu, E. Esra Erturan), 168-173, Ankara, 2003

ER T.; “Eğitim Sosyoloji İlişkisi” Eğitim Bilimine Giriş, (Editör: Leyla KÜÇÜKAHMET), Gazi Kitabevi Yayınları, s. 51-78, Ankara, 1997

EREN E.; “Yönetim ve Organizasyon”, Beta Yayınları, Genişletilmiş 5. Baskı, İstanbul, 2001

ERGÜN D.; “Sosyoloji ve Eğitim”, İmge Kitabevi, 3. Baskı, Ankara, 2005

ERGÜN M.; “Eğitim ve Toplum”, Ocak Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 1992

ERKAL M.; “Sosyoloji”, Der Yayınları, 5. Baskı, İstanbul, 1983

ERKAL M.; “Sosyolojik Açıdan Spor”, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1998

ERTURAN E.E., ŞAHİN M.Y.; “Üniversitelerdeki Doğa Sporları Örgütlerinde Üyelerin Katılım Nedenleri ve Beklentilerinin Tespiti Üzerine Bir Araştırma, Güdak Örneği”, I. Gençlik Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu (21-22 Mayıs 2003), Bildiriler Kitabı, (Editör: Tekin Çolakoğlu, E. Esra Erturan), 174-186, Ankara, 2003

ERTÜRK S.; “Eğitimde Program Geliştirme”, Meteksan Yayınları, Ankara, 1994

FIDAN N., ERDEN M.; “Eğitime Giriş”, Alkım Yayınları, İstanbul, 1998

FİŞEK K.; “Spor Yönetimi”, YGS Yayınları, 1. Baskı, Mart Matbaası, İstanbul, 2003

GEDİKOĞLU Ş.; “Türkiye’de Yaygın Eğitimden Çağdaş Halk Eğitimine”, Kadioğlu Matbaası, Ankara, 1991

GENÇ S.Z.; “İlköğretimde Sosyal Becerilerin Gerçekleşme Düzeyinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma”, Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt: 13, Sayı: 1, 41-54, 2005

GÜNGÖRMÜŞ H.A.; “Özel Sağlık Spor Merkezlerinden Hizmet Alan Bireyleri Rekreatif Egzersize Götüren Faktörler”, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Doktora Tezi, Ankara, 2007

GÜNGÖRMÜŞ H.A., YETİM A.A., ÇALIK C.; “Ankara’daki Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında Görev Yapan Öğretim Elemanlarının Boş Zamanlarını Değerlendirme Biçimlerinin Araştırılması”, Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt: 14 No:1, 285-298, 2006

HACIOĞLU N., GÖKDENİZ A., DİNÇ Y.; “Boş Zaman ve Rekreatif Yönetimi”, (Editör: Ayhan Gökdeniz), Detay Yayıncılık, Ankara, 2003

HAZAR, A.; “Rekreatif ve Animasyon”, Detay Yayıncılık, Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara, 2003

İLBAN M.O., ÖZCAN K.; “Demografik Özelliklere Göre Boş Zaman Değerlendirme Tercihlerindeki Farklılaşma Üzerine Bir Araştırma”, I. Gençlik Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu (21-22 Mayıs 2003), Bildiriler Kitabı, (Editör: Tekin Çolakoğlu, E. Esra Erturan), 199-213, Ankara, 2003

İMAMOĞLU A.F.; “İki Binli Yıllara Doğru Türk Sporü Üzerine Bazı Gözlemler”, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 1, s. 9-19, 1992

JONES, K.; “Kendi Kendini Geliştirme Sanatı”, (Çeviren: Ali Cevat Akkoyunlu), I. Baskı, Doğan Kitapçılık, İstanbul, 2000

KARAKÜÇÜK S.; “Beden Eğitimi Öğretmeninin Eğitimi”, Gazi Üniversitesi Yayını, Yayın No: 146, Ankara, 1989

KARAKÜÇÜK S.; “Rekreasyon, Boş Zamanları Değerlendirme”, Gazi Kitabevi, 5. Baskı, Ankara, 2005

KARAKÜÇÜK S., BAŞARAN, Z.; “Stresle Başačkımda Rekreasyon Faktörü”, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt 1: (4), 55 – 64, 1996

KARAKÜÇÜK S., EKENCİ, G.; “Okulların Boş Zamanları Değerlendirme (Rekreasyon) Eğitimindeki Rolü”, Milli Eğitim Dergisi, No: 128, 62 – 66, Ankara, 1995

KARAKÜÇÜK S., ERMİHAN N.; “Boş Zamanları Değerlendirme Açısından Voleybol Basketbol ve Hentbol Hakemlerinin Hakemlik Anlayışları Üzerine Bir Araştırma”, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 2, s.58-69, 1996

KAYA S., KARAKÜÇÜK S.; “Yetiştirme Yurtlarında Kalan Gençlerin Boş Zaman Etkinliklerine İlgi ve Katılım Düzeyleri”, I. Gençlik Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu (21-22 Mayıs 2003), Bildiriler Kitabı, (Editör: Tekin Çolakoğlu, E. Esra Erturan), 214-222, Ankara, 2003

KILBAŞ Ş.; “Rekreasyon”, Anaca Yayınları, 1. Baskı, Adana, 2001

KOLAY Y.; “Okul-Aile-Çevre İş Birliğinin Eğitim Sistemindeki Yeri ve Önemi”, Milli Eğitim Dergisi, Sayı: 164, Güz 2004

KUTER F.Ö.; “Yerel Yönetimlerde Spor Kulüplerinin İşlevi”, Eskişehir SKB Toplantısı, (27–28 Nisan), (Erişim: 05-02-07), <http://www.sporbilim.com/index.php?s=icerik&katid=100&id=192>, 2006

KÜÇÜKAHMET L.; “Öğretimde Planlama ve Değerlendirme”, Nobel Yayın Dağıtım, 14. Baskı, Ankara, 2003

KÜÇÜKTOPUZLU K.F., GÖZEK K., UĞURLU A.; “Boş Zaman Rekreasyon İlişkisi ve Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Faaliyetlerini Değerlendirmeye Yönelik Bir Araştırma”, I. Gençlik Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu (21-22 Mayıs 2003), Bildiriler Kitabı, (Editör: Tekin Çolakoğlu, E. Esra Erturan), 33-45, Ankara, 2003

MANSUROĞLU S.; “Akdeniz Üniversitesi Öğrencilerinin Serbest Zaman Özellikleri ve Dış Mekan Rekreasyon Eğilimlerinin Belirlenmesi”, Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, Cilt: 15 (2), 53-62, 2002

MEB TEMEL KANUNU: <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88.html> (Son erişim tarihi: 15/05/2008).

MENGÜTAY S., ZORBA, E., AĞILÖNÜ A., CERİT E., AĞILÖNÜ Ö.; “Yerel Yönetimlerde Çalışanların Katıldıkları Rekreatif Etkinliklere Yönelten Nedenler Ve Kazanımları (Muğla Belediyesi Örneği), 9. Uluslar arası Spor Bilimleri Kongresi, Bildiri Kitabı, s45-47, Muğla, 2006

NİYAZI M.; “Millet ve Türk Milliyetçiliği”, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2000

OZANKAYA Ö.; “Toplumbilime Giriş”, Sevinç Matbaası, SBF Yayınları, Ankara, 1975

ÖZDEMİR Ü., ŞAHİN Ç., NALÇACI A.; “Cumhuriyetten Günümüze İlköğretim Sosyal Bilgiler Programındaki Değişmelerin Değerlendirilmesi”, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 6 (3), s. 29-49, 2002

ÖZDEMİR, A, S.; “Zonguldak İli Türkiye Taş Kömürü Kurumu Genel Müdürlüğü’nde Çalışan Yer Altı İşçilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Alışkanlıklarının Belirlenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Ankara, 2006

ÖZDEMİR A. S., KARAKÜÇÜK S., GÜMÜŞ M., KIRAN S.; “Türkiye Taş Kömürü Kurumu Genel Müdürlüğünde Çalışan Yer Altı İşçilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Alışkanlıklarının Belirlenmesi” 9. Uluslar arası Spor Bilimleri Kongresi, Bildiri Kitabı, s.9-15, Muğla, 2006

ÖZDİNÇ Ö.; “Çukurova Üniversitesi Öğrencilerinin Sporun ve Spora Katılımın Sosyalleşmeyle İlişkisi Üzerine Görüşleri”, SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 2, 77-84, 2005

ÖZTÜRK F.; “Toplumsal Boyutlarıyla Spor”, Bağırhan Yaynevi, Mine Ofset, Ankara, 1998

PULUR A.; “Kredi Yurtlar Kurumu’na Bağlı Yurtlarda Kalan Yüksek Öğrenim Gençliğinin Yurtlarda Yapılan Spor Faaliyetlerine Olan Eğilimlerinin Araştırılması (Ankara Örneği)”, Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi Bildiriler Kitabı, 427-433, Ankara, 2003

SABUNCUOĞLU Z., PAŞA M.; “Zaman Yönetimi”, Ezgi Kitabevi, Bursa, 2002

SARAÇ H.; “Toplumun Temel Sorunu Eğitim”, (Gençliğin Eğitimi Konulu Yarışma Derlemesi)Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, No: 274, Doğu Matbaacılık, s.147-156, Ankara, 1986

SOYER, F., CAN, Y.; “Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Alışkanlıkları ve Sportif Eğilimlerinin Mesleki Yönelişlerine Göre Karşılaştırılması”, I. Gençlik Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu (21-22 Mayıs 2003), Bildiriler Kitabı, (Editör: Tekin Çolakoğlu, E. Esra Erturan), 102-120, Ankara, 2003

SPSS.; “SPSS Base 11.0 for Windows User’s Guide” SPSS Incorporated, Chicago, 2002

SUNAY H.; “Türkiye’de Sporun Yaygınlaştırılması”, Milli Eğitim Dergisi, Sayı: 147, Ankara, Eylül, 2000

SÜZER L.; “Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Ve Ekonomik Özelliklerine Göre Boş Zaman Faaliyetlerini Değerlendirme Biçimleri”, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1997

ŞAHAN M.; “Ankara’daki Resmi Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Yöneticilerin Beden Eğitimi Spor Etkinlikleri Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi”, A.Ü. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Yayınlanmış Lisans Tezi, Ankara, 2000

ŞAHİN H.Ü., ŞAHİN M.; “Sporcuların Performans Sporunu Bıraktıktan Sonraki Yaşamlarında Boş Zaman Değerlendirme İlgilerinin Araştırılması”, Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi (10-11 Ekim 2003), Bildiriler Kitabı, (Editör: İbrahim Yıldırım, Pınar Doğan, E. Esra Erturan), Ankara, 427-433, 2003

TAN H.; “Psikolojik Danışma ve Rehberlik”, Milli Eğitim Yayınevi, Öğretmen Kitapları Dizisi, İstanbul, 2000

TAŞ N.F.; “Türk Milli Eğitiminin Yenileşmesi ve Öncelikleri”, Milli Eğitim Dergisi, Sayı 159, Ankara, 2003, (<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/159/tas.htm>),

TAYMAZ H.; “Okul Yönetimi”, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2001

TEZCAN M.; “Boş Zamanların Değerlendirilmesi Sosyolojisi”, 4. Baskı, Atilla Kitabevi, Ankara, 1994

TEZCAN M.; “Eğitim Sosyolojisi”, Zirve Ofset, 8. Baskı, Ankara, 1992

TEZCAN M.; “Sosyolojiye Giriş”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 177, Ankara, 1995

TEZCAN M.; “Toplumsal Değişme ve Spor”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt: 25, Sayı: 2, 617-623, 1992

TİTİZ M.T.; “Okulda Yeni Eğitim”, Beyaz Yayınları, İstanbul, 2000

TOPRAKÇI E.; “Eğitim Üzerine”, Ütopya Yayınları, Yayın No: 73, Ankara, 2002

TÜRKOĞLU A.; “99 Soruda Eğitim Bilimine Giriş”, Memleket Matbaacılık, İzmir, 1997

UĞURLU T.; “İnsanın Eğitim İhtiyacı”, Bilim ve Aklın Işığında Eğitim Dergisi, <http://www.egitim.com/egitimciler/0752/0752.4/0752.4.teyyarugurluinsaninegiti mihtiyaci.asp>, (Erişim: 24/12/2006), 2006

URAS M.; “Eğitim Üzerine”, (Editör: Erdal TOPRAKÇI), Ütopya Yayınları, Yayın No: 73, Ankara, 2002

ÜLTANIR E., ÜLTANIR G.; “Estonya, İngiltere ve Türkiye’de Yetişkinler Eğitiminde Profesyonel Standartlar”, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:1, Sayı:1, s.5-22, 2005

VARIŞ F.; “Eğitim Bilimine Giriş”, Alkım Yayınları, İstanbul, 1998

YAVUZER H.; “Çocuk Psikolojisi”, Remzi Kitabevi, 8. Baskı, İstanbul, 1992

YENİÇERİ Ö.; “Küreselleşme Karşısında Milliyetçilik ve Kimlik”, IQ Yayıncılık, İstanbul, 2005

YENİÇERİ M., KÜRKÇÜ R., ÖZDAĞ S.; “Devlet Memurlarının Serbest Zaman Değerlendirme Eğilimleri, Antropometrik Yapıları Ve Fiziksel Uygunluk Seviyelerinin Araştırılması, 9. Uluslar arası Spor Bilimleri Kongresi, Bildiri Kitabı, s34-38, Muğla, 2006

YETİM, A. A.; “Sosyoloji ve Spor”, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2005

YILMAZ D.; “Rekreasyon Program Yönetimi, Orta Öğretimde Rekreasyon Programlarına Katılan Bayan Öğrencilerin, Rekreasyon Programlarına Bakış Açılarının ve Deneyimlerinin Değerlendirilmesi”, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Bolu, 2005

YONCALIK O.; “Millî Eğitimde Bir Kültür Aktarım Alanı Olarak Halk Oyunları (Dansları) ve Beden Eğitimi Öğretmenliği”, Milli Eğitim Dergisi, Sayı 164, Güz 2004

ZORBA E.; “Fiziksel Uygunluk”, Gazi Kitabevi, Muğla, 2001

10. EKLER

10.1. Anket Formu

Saygıdeğer Katılımcı;

Elinizde bulunan anket formu “Eğitimin Boş Zamanları Değerlendirme Alışkanlıkları Üzerine Etkisinin İncelenmesi” amacıyla hazırlanmıştır. Elde edilen veriler sadece bu araştırma kapsamında kullanılacaktır. Vereceğiniz samimi cevaplarınız için teşekkür eder, saygılar sunarım.

Boş Zaman: Bireyin çalışma saatleri ve zorunlu olarak kendisine ayıracağı zamanın dışında kalan, özgürce kullanabilme ve seçme şansına sahip olduğu bir zaman parçasıdır.

Rekreasyon (Boş Zamanları Değerlendirme): İnsanların gönüllü olarak boş zamanlarında katıldıkları ve kişisel olarak doyum sağladıkları aktivitelerdir.

Bölüm I

1- Cinsiyetiniz? 1.() Kadın 2.() Erkek

2- Yaşınız 1.() 25’e kadar 2.() 26-33 yaş 3.() 34-41 yaş 4.() 42-49 yaş 5.() 50 ≥ yaş

3- Medeni haliniz?

1.() Evli 2.() Bekar

4- Evli iseniz çocuk sayısı?

1.() Yok 2.() 1-2 3.() 3 ve üzeri

5- Yaşamınızın büyük çoğunluğunu nerede geçirdiniz ?

1.() Kırsal alan 2.() Kentsel alan 3.() Metropol 4.() Yurtdışı

6.

<i>Eğitim durumunuz</i>	<i>Kendiniz</i>	<i>Eşiniz (evli değilseniz boş bırakınız)</i>	<i>Anneniz</i>	<i>Babanız</i>
<i>İlköğretim</i>				
<i>Lise</i>				
<i>Önlisans/Lisans</i>				
<i>Yüksek Lisans/Doktora</i>				

10- İkametgâhınız? 1.()Kira 2.() Mülk 3.() Lojman

11- Toplumdaki bireylerin refah düzeyini düşündüğünüzde, siz kendinizi bu refah düzeyinin neresinde görüyorsunuz?

1.() Çok Kötü 2.() Kötü 3.() Normal 4.() İyi 5.() Çok İyi

12- Haftalık sahip olduğunuz boş zaman süresini size göre yeterliliğini değerlendiriniz.

1.() Kesinlikle Yetersiz 2.() Yetersiz 3.() Normal 4.() Yeterli 5.() Kesinlikle Yeterli

13- Boş zamanlarınızı değerlendirmekte güçlük çekiyor musunuz?

1.() Her zaman 2.() Bazen 3.() Hiçbir zaman

14- Boş zaman faaliyetlerine en çok kimlerle katılıyorsunuz? (Lütfen tek seçenek işaretleyiniz)

1.() Yalnız 2.() Ailemle 3.() Arkadaş grubuyla 4.() Diğer (Lütfen Belirtiniz)...

Bölüm II

Boş zamanlarınızda yaptığınız etkinlik türleri?	Her zaman	Sıklıkla	Ara sıra	Nadiren	Asla
Hiç bir şeyle uğraşmam, dinlenirim					
Kitap, gazete, dergi okurum					
Müzik dinlerim, müzik aleti çalarım					
Tv, video, vcd izlerim					
Sinema ve tiyatroya giderim					
Çarşı, Pazar gezerim; alışveriş yaparım					
Spor yaparım; spor yarışmalarını izlerim					
Sosyal, kültürel faaliyetlere katılırım					
Ailem ve çocuklarımla ilgilenirim					
Komşularıma veya akrabalarıma giderim					
Arkadaşlarla sohbet ederim, gezerim					
Kahvehaneye veya kafeterya ya giderim					
Bar , gazino, birahaneye vb. giderim					
Hobilerimle ilgilenirim					
İnternette yararlanırım(chat, oyun vb)					
Ava giderim(kara ve su avı)					
Sporla İlgili Durumunuz?	Her zaman	Sıklıkla	Ara sıra	Nadiren	Asla
Spor yapıyorum					
İzliyorum (tv., salon, stadyum)					
Boş Zamanlarınızda Yaptığınız Spor Etkinlikleri?	Her zaman	Sıklıkla	Ara sıra	Nadiren	Asla
Yürüyüş					
Futbol					
Yüzme					
Raket sporları					
Açık alanda koşular					
Voleybol					
Basketbol					
Jimnastik,aerobik,step					
Bisiklet					
Halk oyunları / Modern danslar					
Uzakdoğu sporları					
Avcılık-atıcılık					
Vücut geliştirme					
Kayak					
Bowling					
Dağcılık-kampçılık					
Kürek-yelken					
Binicilik					

Sporu Nerede Yapıyorsunuz?	Her zaman	Sıklıkla	Ara sıra	Nadiren	Asla
Evde					
Üniversitelerin spor tesisinde					
Özel spor tesislerinde					
Devlete ait tesislerde ve kulüp tesislerinde					
Doğada					
Spor yapma amacınız nelerdir?	Her zaman	Sıklıkla	Ara sıra	Nadiren	Asla
Sağlığını koruma isteğinden					
Sporu hayattan zevk alma aracı olarak görmem					
Alışkanlık haline gelmesi					
Boş zamanları değerlendirmede iyi bir araç olması					
Yeni arkadaşlar edinmede araç olması					
Çevremde sporla ilgilenen insanların var olması					
Sporun çalışma verimini artırdığına olan inancım					
Zararlı alışkanlıklardan uzak tuttuğundan					
Sporu sevdiğimden					

Ömür Fatih KARAKULLUKÇU
Gazi Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
e-posta: omurkarakullukcu@gmail.com

10.2. Anket Uygulanmasına İlişkin İzin Yazıları

10.2.1. Enstitü İzin Başvurusu

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

SAYI : B.30.2.GÜN.0.A1.00.01/ 2030
KONU : Tez Çalışma İzni

10.12.2007

ADALET BAKANLIĞI
PERSONEL GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NE
ANKARA

Enstitümüz Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Lisans öğrencisi **Ömür Fatih KARAKULLUKÇU'nun** yürütmekte olduğu “Eğitimin Boş Zaman Değerlendirme Ahşkanlıkları Üzerine Etkisi ” konulu tezi ile ilgili olarak yapacağı çalışma için gerekli iznin verilmesi saygı ile arz olunur.

Prof.Dr. Semra KUŞTİMUR
ENSTİTÜ MÜDÜRÜ

10.2.2. Bakanlık İzin Oluru

341

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Personel Genel Müdürlüğü

Sayı : B.03.0.PER.0.00.00.03-/3626 12/01/2008

Konu : Ömür Fatih KARAKULLUKÇU

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 10/12/2007 tarihli ve 2030 sayılı yazınız.

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Yüksek Lisans öğrencisi Ömür Fatih KARAKULLUKÇU'ya yürütmekte olduğu "Eğitimin Boş Zaman Değerlendirme Alışkanlıkları Üzerine Etkisi" konulu tezi ile ilgili olarak Bakanlığımız merkez teşkilâtındaki birimlerde genel idare hizmetleri sınıfında çalışan personel ile anket yapmak üzere izin verilmesine dair 11/01/2008 tarihli onay sureti yazımız ekinde gönderilmiştir.

Bilgi edinilmesini ve ilgiliye tebliğini rica ederim.

Zeki YİĞİT
Hâkim
Bakan a.
Genel Müdür Yardımcısı

Ek : Onay sureti

Vekaletler Cad. No:6 Bakanlıklar 06659 ANKARA	Ayrıntılı bilgi için irtibat: Nazan KAPLAN	Şef
Telefon: (0312) 414 63 20/ 63 21 Faks: (0312) 425 40 66	Şahbal GÜLTEKİN ADAY	Şef
E-posta: pgm@adalet.gov.tr	Nurgün CETİNTAŞ	Şube Müd.
	Coşkun ÇERÇİ	Şube Müd.
	Elektronik ağ: www.adalet.gov.tr	

Se. C. 10/1

10.2.3. Bakanlık İzin Belgesi

195

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Personel Genel Müdürlüğü

Sayı :B.03.0.PER.0.00.00.03-/...../2008

Konu :İzin.

BAKANLIK MAKAMINA

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğünün 10/12/2007 tarihli ve 2030 sayılı yazısı ile anılan Enstitü Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Yüksek Lisans öğrencisi Ömür Fatih KARAKULLUKÇU'nun yürütmekte olduğu "Eğitimin Boş Zaman Değerlendirme Alışkanlıkları Üzerine Etkisi" konulu tezi ile ilgili olarak yapacağı anket çalışması için gerekli iznin verilmesi talebinde bulunulmuş olup, talebin uygun olacağı düşünülmüştür.

Bu itibarla;

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Yüksek Lisans öğrencisi Ömür Fatih KARAKULLUKÇU'ya, yürütmekte olduğu "Eğitimin Boş Zaman Değerlendirme Alışkanlıkları Üzerine Etkisi" konulu tezi ile ilgili olarak Bakanlığımız merkez teşkilâtındaki birimlerde genel idare hizmetleri sınıfında çalışan personel ile anket yapmak üzere izin verilmesini,

Gerekli işlem ve tebligatın buna göre yerine getirilmesini takdirlerinize arz ederim.

İ. Olur
İbrahim OKUR
Hâkim
Personel Genel Müdürü

OLUR
11/01/2008
Ahmet HAMSİCİ
Hâkim
Bakan a.
Müsteşar Yardımcısı

A. AYDIN

11. ÖZGEÇMİŞ

1982 yılında Sivas'ta doğdu. İlk orta ve lise öğrenimini Sivas'ta tamamladı. 2001 yılında girdiği Kırıkkale Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, Spor Yöneticiliği Bölümünden 2005 yılında mezun oldu. Aynı yıl Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında Yüksek Lisans eğitimine başladı. İş hayatını Gençlik Spor Genel Müdürlüğüne bağlı olarak çalışan Spor Toto Teşkilat Başkanlığında sürdürmektedir.

İÇİNDEKİLER

Kabul ve Onay.....	i
Önsöz.....	ii
İçindekiler.....	iii
Tablolar Listesi.....	v
1. GİRİŞ VE AMAÇ.....	0
2. GENEL BİLGİLER	3
2.1. EĞİTİM.....	3
2.1.1. Eğitimin Tanımı.....	4
2.1.2. Eğitimin Kapsamı	6
2.1.3. Eğitim Süreci	7
2.1.4. Formal Eğitim.....	9
2.1.5. Formal Olmayan Eğitim.....	9
2.1.6. Aile ve Eğitim.....	11
2.1.7. Okul ve Eğitim.....	12
2.1.8. Çevre ve Eğitim	14
2.2. TÜRK MİLLÎ EĞİTİM SİSTEMİ.....	16
2.2.1. Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları	16
2.2.2. Türk Milli Eğitiminin Özel Amaçları	17
2.2.3. Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri	18
2.3. EĞİTİMİN TOPLUMSAL TEMELLERİ	19
2.3.1. Toplum ve Eğitim	20
2.3.2. Toplumun Eğitime Etkisi	21
2.3.3. Toplumsal Değişme ve Eğitim	23

2.4. BOŞ ZAMANLA İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR.....	25
2.4.1. Zaman Kavramı	26
2.4.2. Boş Zaman Kavramı	29
2.4.3. Rekreasyon Kavramı.....	32
2.4.4. Boş Zaman Faaliyetleri ve Rekreasyon İlişkisi	33
2.5. REKREASYON EĞİTİMİ	35
2.5.1. Rekreasyon ve Beden Eğitimi	36
2.5.2. Rekreasyon Eğitimi ve Okul	37
2.5.3. Rekreasyon ve Spor	38
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	41
3.1. Evren ve Örneklem	41
3.2. Veri Toplama Aracı	41
3.3. Verilerin Toplanması	42
3.4. Verilerin Analizi	42
4. BULGULAR.....	43
5. TARTIŞMA	54
6. SONUÇ	59
7. ÖZET	61
8. SUMMARY	62
9. KAYNAKLAR.....	63
10. EKLER	72
10.1. Anket Formu.....	72
10.2. Anket Uygulanmasına İlişkin İzin Yazıları.....	76
10.2.1. Enstitü İzin Başvurusu	76
10.2.2. Bakanlık İzin Oluru.....	77
10.2.3. Bakanlık İzin Belgesi	78
11. ÖZGEÇMİŞ.....	79

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcılara Ait Kişisel Bilgilerin Dağılımı.....	43
Tablo 2. Katılımcıların Haftalık Sahip Oldukları Boş Zaman Sürelerinin Yeterliliğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	44
Tablo 3. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre Boş Zaman Sürelerinin Yeterliliğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	44
Tablo 4. Katılımcıların Boş Zamanları Değerlendirmede Güçlük Çekme Durumlarına ve Boş Zaman Faaliyetlerine En Çok Kimlerle Katıldıklarına İlişkin Dağılımları.....	45
Tablo 5. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre Boş Zamanlarını Değerlendirmekte Güçlük Çekip Çekmediklerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı .	46
Tablo 6. Katılımcıların Refah Düzeylerine İlişkin Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) Sonuçları.....	47
Tablo 7. Katılımcıların Haftalık Sahip Oldukları Boş Zaman Süresinin Yeterliliğine İlişkin Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) Sonuçları	47
Tablo 8. Katılımcıların Boş Zamanlarını Değerlendirmede Güçlük Çekme Durumlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) Sonuçları	48
Tablo 9. Katılımcıların Boş Zaman Faaliyetlerine En Çok Kimlerle Katıldıklarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) Sonuçları.....	48
Tablo 10. Katılımcıların Boş Zamanlarında Ne Tür Etkilik Yaptıklarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımları	49

Tablo 11. Katılımcıların Eğitim Durumları İle Boş Zamanlarında Hiçbir Şeyle Uğraşmam Dinlenirim Tercihlerine İlişkin Dağılımları.....	50
Tablo 12. Katılımcıların Eğitim Durumları İle Boş Zamanlarında Kitap, Gazete Dergi Okuma Tercihlerine İlişkin Dağılımları	50
Tablo 13. Katılımcıların Boş Zamanlarında Yaptıkları Spor Etkinliklerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımları	51
Tablo 14. Katılımcıların Eğitim Durumları İle Boş Zamanların da Yürüyüş Yapma Tercihlerine İlişkin Dağılımları	52
Tablo 15. Katılımcıların Boş Zamanlarında Katıldıkları Spor Etkinliklerini Nerede Gerçekleştirdiklerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımları	52
Tablo 16. Katılımcıların Boş Zamanlarında Hangi Amaçla Spor Yaptıklarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımları.....	53

ÖNSÖZ

Günümüzde gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin toplumları artık zamanın önemini kavramış, buna bağlı olarak yenilenmek ve dinlenmek için her bireyin kendisine ayırması gereken zaman dilimi olan boş zaman kullanımının önemi de artmıştır. Boş zaman kavramı, boş zamanların nasıl değerlendirilmesi gerektiği, bireylerin bu zamanlarda ki tercihleri ve alışkanlıkları birçok bilimsel araştırmaya konu olmuştur. Çalışmamızda da eğitim düzeyinin bireyin boş zaman tercihleri üzerine etkisi incelenmiştir.

Yüksek lisans eğitimim ve tez çalışmam süresince yardım ve desteklerini esirgemeyen, örnek aldığım çok kıymetli hocam Prof. Dr. Suat KARAKÜÇÜK'e, araştırmanın Adalet Bankalığı personeline uygulanması sırasında ilgi ve alakasını eksik etmeyen değerli ağabeyim Murat EROL'a, çalışmamın tüm aşamalarında içtenliği ve samimi tavırlarıyla yardımlarını esirgemeyen Ar. Gör. A.Selman ÖZDEMİR'e ve çalışmam süresince sürekli desteklerini hissettiğim Ar.Gör Mehmet DEMİREL ve Uzman Halil SAROL'a, tüm yaşantım boyunca manevi desteklerini ve varlıklarını hep hissettiğim Annem, Babam ve kardeşlerime, anketlerin dağıtımı, toplanması ve işlenmesinde emeği geçen tüm çalışma arkadaşlarıma ve anketleri cevaplayarak çalışmamın ortaya çıkmasını sağlayan tüm katılımcılara sonsuz sevgi, saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

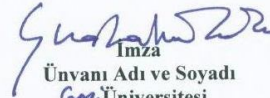
Ömür FATİH KARAKULLUKÇU

Ankara – 2009

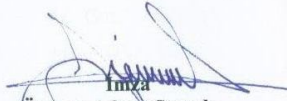
T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı
çerçevesinde yürütölmüş olan bu çalışma aşağıdaki jüri tarafından
Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi : 20/12/2009

İmza
Ünvanı Adı ve Soyadı
Gazi Üniversitesi
Jüri Başkanı
Dr. S. Karaküçük

İmza
Ünvanı Adı ve Soyadı
ODTÜ. Üniversitesi
Y. Dr. S. S. KIRACI

İmza
Ünvanı Adı ve Soyadı
Gazi Üniversitesi
Y. Dr. F. F. ZENGİN

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI

**ADALET BAKANLIĞI ÇALIŞANLARININ EĞİTİM DÜZEYLERİNE
GÖRE BOŞ ZAMAN DEĞERLENDİRME ALIŞKANLIKLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ömür Fatih KARAKULLUKÇU

Tez Danışmanı
Prof.Dr. Suat KARAKÜÇÜK

ANKARA - 2009